

Heidi Alatalo & Maire Mäkinen

PALVELUYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Case X Ky

PALVELUYRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Case X Ky

Heidi Alatalo & Maire Mäkinen
Opinnäytetyö
Syksy 2014
Liiketalouden koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Taloushallinto

Tekijät: Heidi Alatalo ja Maire Mäkinen

Opinnäytetyön nimi: Palveluyrityksen tilinpäätösanalyysi Case X Ky

Työn ohjaaja: Juhani Kurula

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Syksy 2014

Sivumäärä: 56 + 2

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää palveluyrityksen kannattavuutta tilinpäätöstiedoista laskettujen tunnuslukujen avulla sekä verrata niitä Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin, yritys- ja toimialatiedoista saatuihin vertailuyritysten tunnuslukuihin ja Asiakastieto Oy:n toimialan tunnuslukuihin. Tilinpäätöstiетоjen tarkastelujaksoina käytettiin vuosia 2009 – 2013.

Työ perustui teoreettiseen ja empiiriseen tutkimukseen. Työn teoriaosuudessa tutkittiin alan ammattikirjallisuutta, artikkeleita ja kirjanpitolakia. Työssä käytiin läpi yleiset tilinpäätösperiaatteet ja tilinpäätösasiakirjat. Lisäksi selvitettiin yrityksen terveystriangelin sisältöä ja kerrottiin tilinpäätösosikaisuista. Tunnuslukuanalyysia varten esiteltiin yrityksen taloudellista tilannetta kuvaavien kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukujen laskemista. Empiirinen osa suoritettiin käyttämällä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta haastatteleamalla Yritys X Ky:n omistajaa.

Tutkimuksen perusteella voitiin todeta, ettei pienen palveluyrityksen tilinpäätöksiä tarvitse oikaista tunnuslukujen laskemista varten. Satunnaisten erien sekä tuloslaskelman että taseen oikaisuilla on pieni vaikutus, joten ne voidaan jättää tekemättä. Oikaistuista ja oikaisemattomista tunnusluvuista logistisella regressioanalyysillä muodostettujen mallien väliltä ei ole löytynyt merkitsevää eroa. Tunnuslukujen ennustekykyä parantavaa vaikutusta ei täten oikaisuilla ole.

Työssä arvioitiin yrityksen kannattavuuden olevan hyvässä kunnossa ja taloudellisten tunnuslukujen perusteella sen tulevaisuuskin näyttää valoisalta.

Asiasanat: Tilinpäätösanalyysi, tunnusluvut, kannattavuus, maksuvalmius, vakavaraisuus, toimialaverailu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Economics, Option of Financial Administration

Authors: Heidi Alatalo and Maire Mäkinen

Title of Bachelor's thesis: Financial statement analysis of a service company

Supervisor: Juhani Kurula

Term and year of completion: Autumn 2014

Number of pages: 56 + 2

The aim of this thesis was to find out the profitability of a company in the service sector. The research is based on calculating financial ratios of the company. These ratios are compared to reference values provided by Yritystutkimus ry, to ratios of similar companies obtained from larger statistics of the field, and to ratios of the whole industry supplied by Asiakastieto Oy. The financial statements 2009 - 2013 were used as a basis of this research.

This thesis is based on theoretical and empirical studies. The theoretical framework in this study includes professional literature, articles and Accountancy Act. The common principles of preparing financial statements as well as annual reports and financial statements were studied. In addition, adjustments in financial statements and different aspects of a healthy company were discussed. In order to analyze the financial ratios there was a need for calculating certain ratios such as profitability, liquidity and capital adequacy which reflect the economic situation of the company. The empirical part of the research is based on qualitative study, and for that the owner of the case company was interviewed.

As a conclusion, it can be stated that there is no need to make adjustments in the financial statements for a small company and, still, the financial ratios can be calculated. The adjustments of extraordinary items as well as those of balance sheet and income statement have only a small effect so they can be ignored in this case. There seems to be no significant difference between adjusted and non-adjusted values that were formed on the basis of logistic regression analysis. Thus, the adjusted values have no improving effect on the prediction power.

As a conclusion of this research it can be stated that the profitability of the case company is in a good condition and according to the financial ratios, the future of the company also seems bright.

Keywords: Analysis of financial statements, financial ratios, profitability, liquidity, capital adequacy, comparison of the industry

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	8
3	TILINPÄÄTÖS	9
3.1	Yleiset tilinpäätösperiaatteet.....	10
3.2	Tuloslaskelma	10
3.3	Tase	11
3.4	Rahoituslaskelma	12
3.5	Liitetiedot.....	12
4	YRITYKSEN TERVEYSKOLMIO.....	13
5	TILINPÄÄTÖSANALYYSI.....	15
5.1	Tilinpäätösanalyysin käyttäjät.....	16
5.2	Tilinpäätöstietojen oikaisut	18
5.2.1	Tuloslaskelman oikaisut.....	18
5.2.2	Taseen oikaisut.....	21
6	TUNNUSLUKUANALYYSI.....	28
6.1	Kannattavuuden tunnusluvut.....	28
6.2	Maksuvalmiuden tunnusluvut	32
6.3	Vakavaraisuuden tunnusluvut	35
7	CASE-YRITYS.....	37
8	CASE-YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI.....	39
8.1	Liikevaihto ja tilikauden tulos	40
8.2	Kannattavuus	42
8.3	Maksuvalmius.....	44
8.4	Vakavaraisuus.....	46
9	JOHTOPÄÄTÖKSET	49
10	POHDINTA.....	51
	LÄHTEET.....	53
	LIITTEET.....	57

1 JOHDANTO

Yhteiskunnan nopea muuttuminen ja fysioterapiapalveluiden voimakas lisääntyminen markkinoille luovat yrittäjille tarpeita kehittää toimintojaan ja etsiä uusia keinoja tavoitteidensa saavuttamiseksi. Yrittäjän täytyy tunnistaa liikkeensä taloudellinen tilanne jokapäiväisen johtamisen ohessa. Päivittäin pitää miettiä, miten saisi pidettyä asiakkaansa tyytyväisinä, että he vielä tulisivat uudelleenkin hakemaan palveluja samasta paikasta.

Yrityksen positiivinen tulos ei aina kerro yrityksen maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta. Myöskään paljon pääomia omaava yritys ei välttämättä pysty toimimaan kannattavasti pitkällä tähtäimellä. Yrityksen taloudellisen tilanteen selvittämiseksi voidaan tilinpäätöksen tiedoista laskea tunnuslukuja, joiden avulla saadaan selvitettyä yrityksen toimintaedellytyksiä paremmin.

Yrittäjän tulee siis pyrkiä erottumaan massasta ja siihen tarvitaan monenlaisia keinoja. Henkilöstön kouluttautuminen alan uusimpien oppien mukaan luo yritykselle lisäarvoa. Toinen keino palveluntuottajille olisi tarjota opiskelijoille tutkimusaiheita opinnäytetöihin ja samalla tehdä yritystään tunnetuksi sekä saada tuoretta tutkimustietoa ongelmien ratkaisuihin.

Tämä opinnäytetyön aihe sai alkunsa opiskelijan tarpeesta hoidattaa hartioitaan tiukan opiskelijatyön ohessa. Hoidon aikana yleensä kehkeytyy monia mielenkiintoisia keskustelunaiheita fysioterapiahoitajan kanssa. Usein keskustellaan asiakkaan sen hetkisestä ja tulevasta tilanteesta. Opiskelijan tarve oli aloittaa opinnäytetyön tekeminen, mutta aihe ei ollut vielä selvillä. Fysioterapialaitoksen omistajan mieleen tuli taas tarve selvittää yrityksensä tilanne kannattavuuden näkökulmasta. Näin tarpeet kohtasivat ja opinnäytetyön tekeminen päästiin aloittamaan.

Tämän työn toisessa luvussa kerrotaan tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta. Kolmannessa luvussa käydään läpi teoriaa tilinpäätösasioista. Yrityksen terveystilanteen pohjalta on kerätty tietoa neljänteen lukuun. Viides ja kuudes luku ovat tilinpäätösanalyysin ja tunnuslukuanalyysin tietopaketteja. Seitsemännessä luvussa kerrotaan Case-yrityksestä. Kahdeksanteen lukuun sisältyy puolestaan yrityksen tunnuslukujen laskeminen sekä niiden vertailu Yritystutkimus ry:n ohjeistukseen, vertailuyri-

tysten ja fysioterapia-alan toimialatietoihin. Lisäksi on selvitetty, miksi yrityksen tilinpäätöksiä ei ole lähdetty oikaisemaan. Yhdeksännen luvun johtopäätöksissä kerrotaan Case-yrityksen kokonaistilanteesta tunnuslukuanalyysin tietojen perusteella. Pohdintaan kerättiin havaintoja tutkimuksen tuloksista ja siitä, mitkä asiat ovat mahdollisesti vaikuttaneet yrityksen tilanteeseen valitulla tarkastelujaksolla.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tutkimuksen tarkoituksena on laatia toimeksiantajalle, Case-yritys X:lle tilinpäätösanalyysi ja antaa sen avulla kokonaisvaltainen kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Työ jakautuu kahteen osioon. Opinnäytetyön alussa on kattava teoriaosio, jonka tarkoituksena on antaa perustietoa toimeksiantajalle kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnusluvuista sekä tilinpäätösanalyysistä. Toisessa osiossa on itse tutkimus, joka pitää sisällään Case-yritys X:lle laaditun tilinpäätösanalyysin, joka on laadittu laskettujen tunnuslukujen avulla

Opinnäytetyö toteutetaan toimintatutkimuksena kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Aluksi haastatellaan toimeksiantajaa avoimilla kysymyksillä yrityksen toimitiloissa. Tutkimuksen avulla selvitetään, minkälainen yrityksen taloudellinen tilanne on nykyisellään ja onko sen kannattavaa jatkaa tulevaisuudessa.

Tarkastelun kohteeksi tutkimukseen on valittu viisi edellistä tilikautta, vuodet 2009 – 2013. Case-yritykselle lasketaan kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja tilinpäätös-tiedoista. Näitä verrataan suhteessa Yritystutkimus ry:n asettamiin ohjarvoihin.

Laskettujen tunnuslukujen avulla suoritetaan myös toimialavertailua. Siihen on valittu viisi samankokoista yksittäistä yritystä sekä fysioterapia-toimiala. Vertailua tehdään siis paikallistasolta valtakunnalliselle tasolle.

3 TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätöksen laadintaa säätelevät kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus. Käytännössä myös verolait, osakeyhtiölaki ja arvopaperimarkkinalaki vaikuttavat tilinpäätöksen laadintaan. Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä toimiva kirjanpitolautakunta KILA antaa ohjeita kirjanpitolain soveltamisesta. (Niskanen & Niskanen 2013, 45.)

Tilikaudelta laadittava tilinpäätös koostuu taseesta, tuloslaskelmasta, rahoituslaskelmasta ja näiden liitetiedoista. Tilinpäätöksessä tulee näkyä edellisen vuoden vastaavat tiedot tuloslaskelmasta ja taseesta, jotta voidaan tehdä vertailua. Tase-erittelyt tehdään tilinpäätöksen liitteeksi. Toimintakertomus liitetään myös tilinpäätökseen. Rahoituslaskelmaa ja toimintakertomusta ei pienten yritysten tarvitse laatia. (Tomperi 2013,106.)

Kirjanpitovelvollinen, joka harjoittaa liiketoimintaa, on velvollinen laatimaan rahoituslaskelman ja toimintakertomuksen, jos sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma 3 650 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä (Kirjanpitolaki 1336/1997, 3:9.2 §).

Pienen kirjanpitovelvollisen määritelmä täyttyy, jos sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi edellä esitetystä rajoista. (Kirjanpitolaki 1336/1997, 3:9.2 §.) Pienet kirjanpitovelvolliset voivat tehdä lyhennetyn tuloslaskelman ja käyttää lyhennettyä tasekaavaa, jos sekä päättyneellä tilikaudella että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt enintään yksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 3 400 000 euroa
- taseen loppusumma 1 700 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin 25 henkilöä (Kirjanpitoasetus 1339/1997, 1:1 §; 1:2 §.)

Tilinpäätösasiakirjojen on oltava selkeitä ja tilinpäätöksen tulee olla yhtenäinen kokonaisuus. Tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tilinpäätös on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. (Tomperi 2013, 106.)

Tilinpäätöksen tavoitteena on tuottaa tietoa yrityksen taloudellisesta asemasta, toiminnan tulosta ja rahavirtoja koskevasta informaatiosta, joka on hyödyllistä laajan käyttäjäkunnan taloudellisessa päätöksenteossa. Tilinpäätöksen tulee myös osoittaa, miten tuloksellisesti yritysjohto on hoitanut yrityksen resursseja. (Leppiniemi, Leppiniemi & Kisanlahti, päivitys 2013, 2 luku, viitattu 21.9.2014).

Tilinpäätös sisältää tietoja yrityksen varoista, veloista, omasta pääomasta, tuotoista ja kuluista, voitot ja tappiot mukaan lukien, sekä rahavirroista. Tilinpäätöslaskelmien sisältämä informaatio yhdessä liitetietojen kanssa auttaa käyttäjiä ennakoimaan yrityksen vastaisia rahavirtoja ja erityisesti rahavarojen kertymisen ajankohtaa sekä niiden varmuutta. (Leppiniemi ym., päivitys 2013, 2 luku, viitattu 21.9.2014).

3.1 Yleiset tilinpäätösperiaatteet

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa ja tilinavausta tehtäessä noudatetaan seuraavia periaatteita:

- oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta
- johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja –menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen
- huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus)
- tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus
- tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen huomioon ottaminen riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä
- kunkin hyödykkeen ja muun kirjanpitolaissa tarkoitetun erän erillisarvostus (Kirjanpilolaki 1336/1997, 3:3.1 §.)

3.2 Tuloslaskelma

Kirjanpitolain mukaan tuloslaskelman tarkoitus on kuvata tilikauden tuloksen muodostumista. Tuloslaskelmasta selviää tilikauden jakokelpoinen voitto ja taloudellinen suorituskyky tilikauden aikana.

Tuloslaskelman muoto ja sisältö on määrätty kirjanpitoasetuksessa. Tuloslaskelmavaihtoehtoja ovat kululajipohjainen tuloslaskelma ja toimintopohjainen tuloslaskelma. (Leppiniemi & Kisanlahti 2014, viitattu 22.9.2014.)

Kululajipohjaista tuloslaskelmaa käytetään yleisemmin. Siinä tilikauden kulut vähennetään tuotoista kirjanpitoasetuksessa säädettyssä kululajien mukaisessa järjestyksessä. Kululajeja ovat esimerkiksi raaka-aineet, palkat, poistot ja korot. (Niskanen & Niskanen 2013, 45.)

Toimintokohtaisessa tuloslaskelmassa kulujen vähennys tapahtuu toiminnoittain. Kuluihin sisällytetään myös poistot. Kulut jaotellaan hankinnan ja valmistuksen kuluihin, myynnin ja markkinoinnin kuluihin, hallinnon sekä liiketoiminnan kuluihin. (Leppiniemi & Kisanlahti 2014, viitattu 22.9.2014.)

3.3 Tase

Tase kuvaa yrityksen taloudellista tilannetta tilikauden lopussa. Taseen vastaavaa -puolella näytetään rahan käyttökohteet ja vastattavaa -puolella rahan lähteet. (Tomperi 2012, 154.) Tasekaava on esitetty kirjanpitoasetuksessa. (Kirjanpitoasetus 1339/1997, 1:6 §.) Tasekaavan vastaavaa -puolella ovat pysyvät vastaavat, jotka koostuvat aineettomista ja aineellisista hyödykkeistä ja sijoituksista. Niiden tarkoitus on osallistua tulontuottamisprosessiin useana peräkkäisenä tilikautena. Jos yritys haluaisi muuttaa rahaksi joitakin näistä eristä, olisi se aineettomien hyödykkeiden osalta vaikein tehtävä. Vaihtuvat vastaavat -kohta koostuu vaihto-omaisuudesta, saamisista, rahoitusarvopapereista ja rahoista sekä pankkisaamisista. Taseen vastaavista rahat ja pankkisaamiset ovat likvidein osa tässä kokonaisuudessa eli ne ovat helpoimmin realisoitavissa. (Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2011, 27 -28.)

Taseen vastattavaa -puolella ovat oma pääoma, tilinpäätössiirtojen kertymät, pakolliset varaukset ja vieras pääoma jakautuen pitkäaikaisiin ja lyhytaikaisiin velkoihin. Asioiden esittämissä järjestyksessä edetään pitkäaikaisten pääomien kautta lyhyempiaikaisten pääomien muotoihin. (Ikäheimo ym. 2011, 31 – 32.)

Lyhytaikaisiksi katsotaan varat, jotka todennäköisesti kulutetaan yrityksen toimintasyklin 12 kuukauden aikana. Lyhytaikaisia ovat myös rahavarat, joiden käyttöä ei ole rajoitettu. Normaalin toimintasyklin aikana myytävä vaihto-omaisuus ja erääntyvät myyntisaamiset kuuluvat lyhytaikaisiin varoihin, vaikka niiden ei odotettaisi realisoituvan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä. Muut varat katsotaan pitkäaikaisiksi. Velat katsotaan lyhytaikaisiksi, jos ne maksetaan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä. (Tomperi, 2011, 224 – 225.)

3.4 Rahoituslaskelma

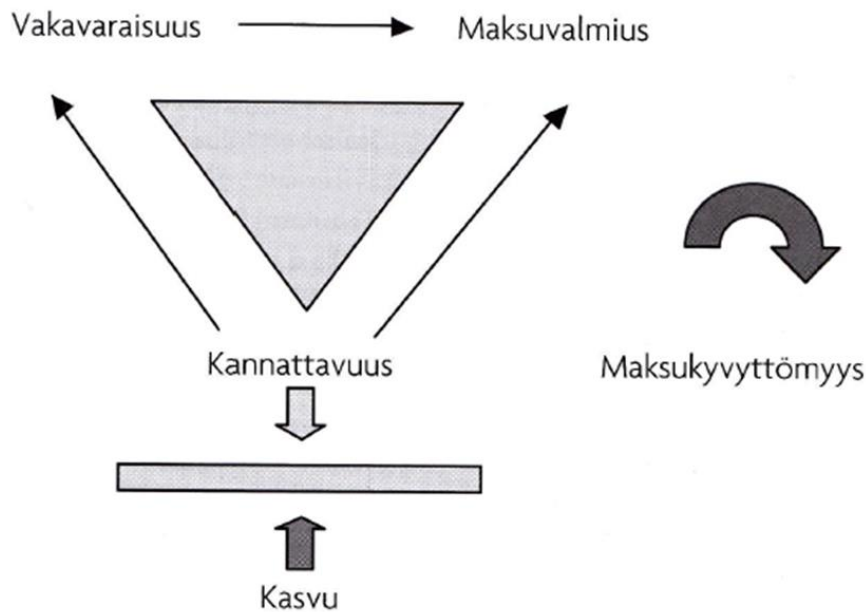
Rahoituslaskelmasta tulee käydä ilmi kirjanpitovelvollisen rahavarojen lähteet ja käytöt tilikauden aikana. Kirjanpitoasetuksen mukaan rahoituslaskelman tulee sisältää liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Jos kirjanpitovelvollinen on julkinen osakeyhtiö, rahoituslaskelma on laadittava aina. Myös yksityisten osakeyhtiöiden ja osuuskuntien on laadittava rahoituslaskelma, jos ne eivät kuulu ns. pieniin kirjanpitovelvollisiin. (Ihantola, Leppänen, Kuhanen & Sivonen 2008, 195.)

3.5 Liitetiedot

Liitetiedot täydentävät tilinpäätösinformaatiota laskelmien muodossa. Ne ovat pakollinen julkistettava osa tilinpäätöstä. Kirjanpitoasetuksessa on pääosin säädetty liitetietovaatimukset, jotka voidaan ryhmitellä tilinpäätöksen laatimista, tuloslaskelmaa, taseen vastaavia, taseen vastattavia, tuloveroja, vakuuksia ja vastuusitoumuksia, tilintarkastajan palkkioita, henkilöstöä ja toimielinten jäseniä sekä omistuksia muissa yrityksissä koskeviin liitetietoihin. (Ihantola ym. 2008, 197.)

4 YRITYKSEN TERVEYSKOLMIO

Liiketaloudellisesti toimivan yrityksen tavoitteena on tuottaa voittoa. Yrityksen kyky tuottaa voittoa puolestaan osoittaa sen olevan kannattava. Yrityksen toimintaedellytyksiä kuvataan terveyskolmiolla, jonka osina ovat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Yrityksen kasvulla on myös omat vaikutuksensa terveyskolmiossa.

KUVIO 1. Yrityksen terveyskolmio (Laakso, Laitinen & Vento 2010, 39)

Kannattavuus on yrityksen tärkein toimintaedellytystekijä, sillä ilman kohtuullista kannattavuutta yrityksen ei ole liiketaloudellisesti mielekäs jatkaa toimintaansa. Siksi terveyskolmio seisoo kannattavuuden varassa. Hyvä kannattavuus merkitsee yrityksen tuottavan enemmän tulorahoitusta. Se tarvitsee silloin vähemmän ulkoista pääomaa ja kerryttää samalla voittovaroja omaan pääomaan. Kannattavuus vaikuttaa siis positiivisesti vakavaraisuuteen. Se tehostaa rahoitusrakennetta ja lainojen takaisinmaksukykyä. (Laakso, Laitinen & Vento 2010, 38.)

Kannattavuuden vaikutus maksuvalmiuteen on positiivinen. Kannattava yritys tuottaa runsaasti tulorahoitusta, jolloin lyhytaikaista vierasta pääomaa tarvitaan vähemmän. Samalla rahoitusomaisuuteen kertyy siten tulorahoituksen myötä enemmän rahaa. Maksuvalmiuteen vaikuttaa positiivisesti myös vakavaraisuus. Vieraan pitkäaikaisen rahoituksen hankkiminen on helpompaa, kun yritys on vakavarainen, eikä lyhytaikainen vieras pääoma silloin kasva. (Laakso ym. 2010, 39.)

Yrityksen kasvu muuntaa kannattavuuden positiivista vaikutusta vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen. Jos yritystoiminta kasvaa tai supistuu liian nopeasti, voi kannattavakin yritys velkaantua ja joutua maksuvaikeuksiin. Esimerkiksi yrityksen kasvun yhteydessä saattaa uusi lisätoiminta olla kannattamatonta, jolloin yrityksen tulorahoitus alkaa heikentyä. Vastaavasti yrityksen pienentyessä voi yrityksellä olla edelleen isoja kiinteitä kuluja, jotka rasittavat yrityksen toimintaa. Tulorahoitus pysyy tasapainoisena, kun keskimääräinen kasvunopeus on korkeintaan samalla tasolla kuin keskimääräinen sijoitetun pääoman tuottosuhte. Tätä nimitetään rahoituksen kultaiseksi säännöksi (golden rule). Yritys kulkee rahoituksen kultaista polkua noudattaessaan edellä olevaa sääntöä. Velkaantunut yritys ei ole enää tasapainossa. Terveyskolmion mukaan yritys saattaa kaatua huonoon vakavaraisuuteen tai maksuvalmiuteen. Kannattavuus on siis välttämätön ehto yrityksen toiminnan jatkuvuudelle, mutta ei ainut riittävä ehto. (Laakso ym. 2010, 39 – 40.)

Maksuvalmiilla yrityksellä pitää olla joka hetki rahaa maksuvelvoitteiden maksamiseen. Kun yritys tulee maksukyvyttömäksi, se kaatuu yleensä maksuvalmiuteen. Vakavaraisuuden ja kannattavuuden heiketessä maksuvalmius huononee ja saattaa ajaa yrityksen pysyvään maksukyvyttömyystilaan. (Laakso ym. 2010, 40 – 43.)

5 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Tilinpäätöksen pohjalta voidaan analysoida yrityksen taloudellista tilannetta. Tilinpäätösanalyysin avulla yritys kykenee vertailemaan eri yritysten taloudellista tilaa sekä niiden muutoksia eri ajankohdienten välillä. (Ikäheimo ym. 2011, 51.) Analyysi antaa tiedon siitä, kuinka yritys on menestynyt taloudellisessa suhteessa tarkasteluhetkeen mennessä. Tilinpäätösanalysointi pohjautuu historiatietoihin, joiden myötä saadaan kuva yrityksen aiemmasta kannattavuudesta, maksuvalmiudesta ja vakavaraisuudesta. (Vilkkumaa 2010, 102.)

Vertailut voivat kohdistua toisiin yrityksiin tai pelkästään vain oman yrityksen taloudellisen tilan seurantaan. Analyysin avulla voidaan arvioida sekä havainnoida, millaisessa taloudellisessa asemassa yritys on, miten se menestyy ja kuinka yrityksen johto on asioita hoitanut. Tämän pohjalta muodostetaan perusta päätöksenteolle. Kyseisiä päätöksiä tekevät yrityksen sidosryhmät. Ryhmään kuuluvat asiakkaat, omistajat, henkilökunta, yritysjohto, lainanantajat ja valtio sekä tavaroiden ja palveluiden toimittajat. Professori Seppo Ikäheimo sanoo kirjassaan, että sidosryhmät antavat panoksensa yritykselle ja sen myötä he odottavat saavansa vastineeksi jonkin tuotoksen. (Ikäheimo ym. 2011, 51.)

Yleisesti käytettyjä yrityksen toiminnan laajuuden mittareita ovat henkilöstön määrä, liikevaihto ja taseen loppusumma. Yrityksiä luokitellaan niiden mukaan pieniin, keskisuuriin ja suuriin yrityksiin. Kun vertaillaan toiminnan laajuutta edellisiin vuosiin, havaitaan muutokset, jotka samaan suuntaan jatkuessaan vuodesta toiseen muodostavat trendin. Muutoksen nopeus on olennainen tieto. Sijoittajan kannalta kiinnostavia kohteita ovat nopeasti liikevaihtoaan kasvattavat yritykset. Liikevaihdon supistuminen on taas merkki yrityksen ongelmista. Heikon yrityksen voi tunnistaa suhteuttamalla tiettyjä taseessa olevia eriä. Yhtiön oman pääoman ollessa alle puolet osakepääomasta yhtiön taloudellinen tilanne vaatii tervehdyttämistä. (Järvenpää, Länsiluoto, Partanen & Pellinen 2010, 271.)

Tilastokeskuksen mukaan pieniä ja keskisuuria yrityksiä ovat alle 250 työntekijää omistavat yritykset, joiden liikevaihto vuosittain on enintään 50 miljoonaa euroa tai tase enintään 43 miljoonaa euroa. (Tilastokeskus, viitattu 28.9.2014).

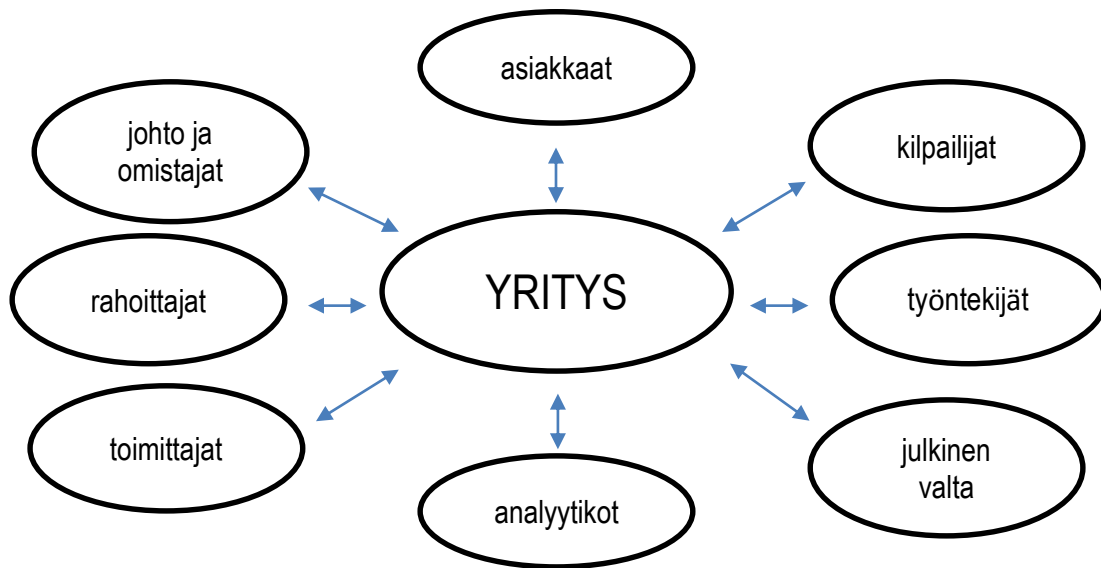
Euroopan unionin lainsäädännössä pienet ja keskisuuret yritykset määritellään työntekijöiden lukumäärän mukaan ja joko liikevaihdon tai taseen mukaan.

Yrityksen kokoluokka	Henkilöstö	Liikevaihto	tai	Taseen loppusumma
Keskisuuri	< 250	≤ 50 milj. euroa		≤ 43 milj. euroa
Pieni	< 50	≤ 10 milj. euroa		≤ 10 milj. euroa
Mikroyritys	< 10	≤ 2 milj. euroa		≤ 2 milj. euroa

Taulukon kynnyksarvot koskevat vain yksittäisiä yrityksiä. Yrityksen kuuluessa laajempaan yritysryhmään kokoluokkaa määritettäessä on mahdollisesti otettava huomioon koko yritysryhmän henkilöstö, liikevaihto tai tase. (Euroopan komissio, viitattu 28.9.2014.)

5.1 Tilinpäätösanalyysin käyttäjät

Kuviosta 2 käy ilmi, kuinka Salmi kuvaa kirjassaan yrityksen sidosryhmät. Yrityksen kanssa vuorovaikutuksessa olevia merkittävimpiä, sidosryhmiä ovat asiakkaat, omistajat, työntekijät, kilpailijat, yritysjohto, toimittajat, rahoittajat, analyytikot ja julkinen valta. Tilinpäätösanalyysistä hyötyvät kaikki ne sidosryhmät, jotka tarvitsevat tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Jokaisella ryhmällä on omat kiinnostuksen kohteensa. Osakesijoittajat, eli yritykseen varoja sijoittaneet, ovat kiinnostuneet omien sijoitustensa tuotoista. Yrityksen arvonnousun myötä sijoittajat saavat sijoituksilleen tuottoa. Yrityksen arvo muodostuu yhdessä tulevan kannattavuuden ja siihen liittyvien riskien kanssa. (Kallunki, Lantto & Sahlström 2008, 12 – 14.)

KUVIO 2. Yrityksen sidosryhmät (Salmi 2010, 14)

Yritys asettaa tunnusluvuille tavoitteita omista lähtökohdistaan, joita voivat olla omistajien osinkovaatimukset, lainanantajien ja johdon vaatimukset sekä toimialan vertailuluvut. (Salmi 2010, 112.) Vieraan pääoman sijoittajalle tärkein tieto on yrityksen kyky maksaa luottojen korot ja pääomanpalautukset oikealla ajallaan. Sijoittajat ovat kiinnostuneita sijoittamansa yrityksen velkaantuneisuudesta, maksuvalmiudesta ja kannattavuudesta. He arvioivat yrityksen luottokelpoisuutta tilinpäätöstunuslukujen avulla. (Kallunki ym. 2008. 12 – 14.)

Kilpailijat, tavarantoimittajat ja asiakkaat ovat myös ahkeria tilinpäätösanalyysien käyttäjiä. He ovat kiinnostuneita yrityksen taloudellisesta menestyksestä, koska heidän oma menestymisensä saattaa olla siitä riippuvaista. Yhdeksi tilinpäätöstietojen käyttäjäksi on mainittu verottaja. Tehdyn tuloksen perusteella määräytyvät yrityksen verot. (Kallunki ym. 2008, 12 – 14.)

5.2 Tilinpäätöstietojen oikaisut

Tilinpäätösanalyysia työstettäessä tietoperustana käytetään virallista tilinpäätöstä, liitteitä sekä muita käytettävissä olevia tietoja. ”Tilinpäätöksen oikaisemisen lähtökohtana on tarve jalostaa tilinpäätöstietoa niin, että se palvelee parhaiten analyysin tekijän tarkoitusta” (Yritystutkimus ry 2013, 7).

5.2.1 Tuloslaskelman oikaisut

Tuloslaskelman oikaisujen avulla saadaan selville yrityksen tarkka ja oikea tulos, joka vastaa säännöllisen ja jatkuvan liiketoiminnan tulosta. Virallisessa tuloslaskelmassa ei esitetä myynti- eikä myöskään käyttökate. Oikaistuun tuloslaskelmaan käyttökate on sisällytetty. Yritystutkimus ry on julkaissut kirjassaan oikaistun tuloslaskelman kaavan. (liite 1) Oikaistun tuloslaskelman kaavassa esiintyviä eriä ovat liiketoiminnan muut tuotot, käyttökate, liiketulos, nettotulos, kokonaistulos sekä tilikauden tulos. (Yritystutkimus ry 2013, 14 – 17.)

Liikevaihto koostuu yrityksen varsinaiseen toimintaan kuuluvien tuotteiden tai palveluiden myyntituotoista, joista on vähennetty arvonlisävero ja muut myyntiin liittyvät verot sekä annetut alennukset. Osatuloutusta käyttävän yrityksen osatuloutettu määrä on sisällytetty heidän liikevaihtoonsa. Kirjanpidossa osatuloutus tarkoittaa sitä, että keskeneräisenä olevat työt tuloutetaan arvioidun valmistusasteen perusteella. Tuloutusta vastaavat menot kirjataan kirjanpidossa kuluiksi. (Yritystutkimus ry 2013, 17.)

Liiketoiminnan muut tuotot täytyy eritellä tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan sellaiset tuotot, jotka ovat luonteeltaan lähellä liikevaihtoa sekä liittyvät yrityksen toimintaan. Tällaisia tuottoja ovat mm. vuokratuotot sekä saadut provisiot. Oikaistussa tuloslaskelmassa eri vuosien ja yritysten välistä vertailukelpoisuutta heikentävät olennaiset tai kerta-luontoiset liiketoiminnan muut tuotot oikaistaan siirtämällä ne satunnaisiin tuottoihin, kun taas vastavasti niiden hankinnasta aiheutuneet kulut oikaistaan siirtämällä satunnaisiin kuluihin. (Yritystutkimus ry 2013, 18.)

Henkilöstökuluihin kuuluvat ennakonpidätyksen alaiset palkat ja niihin verrattavissa olevat kulut. Sosiaaliturvamaksut, eläkekulut ja pakolliset sekä vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut, jotka määräytyvät palkan perusteella, sisältyvät myös edellä mainittuihin henkilöstökuluihin. (Yritystutkimus ry 2013, 19.)

Laskennallinen palkkakorjaus koskee lähinnä yksityisiä elinkeinonharjoittajia sekä henkilöyhtiöitä. Yksityisen elinkeinonharjoittajan palkka ei sisälly tuloslaskelmaan. Tämä vaikeuttaa pienten yritysten välistä vertailua. Mikäli omistajien työpanos yrityksessä on ilmeinen eikä työpanosta vastaavaa palkkaa ole esitetty tuloslaskelmassa kuluna, voidaan tilinpäätösanalyysiin laatia palkkakorjaus. Sillä ei ole vaikutusta yrityksen vakavaraisuuteen eikä kassavirtaan, vaan rasitus kohdistuu kannattavuuteen. Yritystutkimus ry kuvaa kirjassaan palkkakorjauksen porrastuksen seuraavasti: (Yritystutkimus ry 2013, 19 – 20.)

Liikevaihto (12 kk), €	Palkkakorjaus/henkilö, €
70 000 - 400 000	20 000
> 400 000	30 000

Liiketoiminnan muut kulut –erään sisältyvät kaikki yrityksen varsinaiseen toimintaan liittyvät erät, joita ei virallisessa tuloslaskelmassa ole erikseen mainittu. Muita kuluja ovat mm. vuokrat, hallintokulut, tietoliikenne- ja pankkipalvelumaksut sekä mainos- ja markkinointikulut. Liiketoiminnan muiden kulu- jen oikaisu suoritetaan siksi, etteivät ne vaikeuttaisi vuosittain tehtävää kannattavuusvertailua. Liike- toimintaan kuulumattomat, tuloksen kannalta tärkeät kertaluonteiset erät siirretään liiketoiminnan muista kuluista satunnaisiin kuluihin. Tämä oikaisu on tarpeen vain silloin, kun vastaavasti liiketoi- minnan muut tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin. (Yritystutkimus ry 2013,21.)

Tuloslaskelmassa esitettävät suunnitelman mukaiset poistot pohjautuvat yrityksen käyttöomaisuus- erien hankintamenoihin ja näiden taloudelliseen käyttöikään. Poistojen oikaisu tulee tehdä, mikäli tuloslaskelmassa tehdyt poistot eivät ole oikeassa suhteessa käyttöomaisuuden määrään ja laadun kanssa. Oikaisu on tarpeen myös, jos poistoaika on pidempi kuin kirjanpitolautakunnan antama suo- situksen mukainen käyttöikä. Tässä tapauksessa tulee käyttää elinkeinoverolain sallimia maksimi-

poistoja suunnitelman mukaisina poistoina. Jos kyseinen oikaisu joudutaan tekemään, on sen paikka oikaistussa tuloslaskelmassa muut tuloksen oikaisut –erässä. (Niskanen & Niskanen 2003, 65.)

Arvonalentumisella tarkoitetaan tilannetta, jossa hyödykkeen todennäköinen luovutushinta on pienentynyt pysyvästi. (Niskanen & Niskanen 2003, 65.) Arvonalentumiset jaetaan kahteen erään: arvonalentumisiin pysyvien vastaavien hyödykkeistä ja vaihtuvien vastaavien poikkeuksellisiin arvonalentumisiin. Erilaiset onnettomuudet, kuten tulipalot, aiheuttavat suuria arvonalennuksia. (Yritystutkimus ry 2013, 23.)

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista –ryhmä koostuu seuraavista eristä: tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisy yrityksissä sekä tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista. Oikaisuna mahdolliset kurssivoitot ja –tappiot sekä kurssierot sijoitetaan oikaistussa tuloslaskelmassa kohtaan ”kurssierot”. (Yritystutkimus ry 2013, 24 – 25.)

Korkokulut ja muut rahoituskulut –erään virallisessa tuloslaskelmassa kuuluvat luotonantajille maksetut korkokulut. (Niskanen & Niskanen 2003, 67.) Korkokulut ovat raha-, luotto- ja vakuutuslaitoksille maksettuja vieraan pääoman kuluja, jotka ovat syntyneet ajan kulumisen myötä. Oikaisussa mahdolliset rahoituskuluihin sisältyvät käyvän arvon muutokset siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa tuloksenjärjestelyeriin, kokonaistuloksen alapuolelle. (Yritystutkimus ry 2013, 24.)

Välittömiin veroihin sisältyvät virallisen tuloslaskelman erät: tuloverot ja muut välittömät verot. Yrityksen nettotulokseen vaikuttavina veroina huomioidaan ainoastaan vain ne verot, jotka ovat aiheutuneet tuloksesta tarkasteltavan kauden aikana. Aikaisemmilta tilikausilta maksetut lisäverot tai saadut veronpalautukset oikaistaan satunnaisiin kuluihin tai tuottoihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 68.)

Satunnaiset tuotot ja kulut –erä esiintyy virallisessa sekä oikaistussa tuloslaskelmassa. Kyseiset tuotot ja kulut muodostuvat muusta kuin yrityksen varsinaisesta toiminnasta. Ne ovat suuruudeltaan olennaisia sekä luonteeltaan kertaluonteisia. (Yritystutkimus ry 2013, 26.) Oikaisu on tarpeen silloin, jos satunnaisiin tuottoihin tai kuluihin on kirjattu sellaisia tuottoja tai kuluja, jotka selvästi liittyvät yrityksen varsinaiseen toimintaan. Nämä siirretään oikaistussa tuloslaskelmassa takaisin omalle paikalleen, liiketoiminnan tuottoihin tai kuluihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 69.)

5.2.2 Taseen oikaisut

Taseeseen tehtävien oikaisujen tavoitteena tilinpäätösanalyysissä on saada tilinpäätöshetkellä mahdollisimman tarkka, oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta tilasta. (Yritystutkimus ry 2013, 31.) Oikaistu tase poikkeaa monelta osin virallisesta taseesta. Oikaistussa taseessa yhdistellään sellaisia eriä, jotka virallisessa taseessa on esitetty erikseen. Lisäksi siitä löytyy leasingvastuukanta, jota ei virallisesta taseesta löydy lainkaan. Leasingvastuukanta kertoo yrityksen tulevien vuosien erääntyvien leasingmaksujen määrän. (Niskanen & Niskanen 2003, 70.) Taseen oikaisussa eliminoidaan sellaiset vastaavien erät, joilla ei todellisuudessa ole omaisuusarvoa eli tulontuottamiskykyä. Oikaisussa tuodaan myös näkyviin olennainen varallisuus, jota ei ole merkitty taseeseen. (Salmi 2010, 138.)

Aivan kuten virallisessakin taseessa, on myös oikaistussa taseessa kaksi puolta: vastaavaa ja vastattavaa. (liite 2) Vastaavaa -puoleen sisältyvät pysyvät ja vaihtuvat vastaavat. Pysyviin vastaaviin kuuluvat seuraavat erät: aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet, sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset sekä leasingomaisuus. Vaihtuvat vastaavat -ryhmään kuuluvat vaihto-omaisuus, lyhytaikaiset saamiset sekä rahat ja rahoitusarvopaperit. Vastattavaa -puolelta löytyvät oma pääoma ja vieras pääoma -ryhmät. Omaan pääomaan kuuluvat taseen oma pääoma, poistoero ja varaukset, oman pääoman oikaisut ja oikaistu pääoma. Vieras pääoma -ryhmään sisältyvät pitkäaikainen vieras pääoma, laskennallinen verovelka, pakolliset varaukset, leasingvastuut, lyhytaikainen vieras pääoma ja oikaistu vieras pääoma. (Yritystutkimus ry 2013, 30 – 31.)

Vastaavaa – Pysyvät vastaavat

Oikaistussa taseessa aineettomat hyödykkeet -erään kuuluvat kehittämismenot, liikearvo ja muut aineettomat hyödykkeet. Oikaistun taseen aineettomiin hyödykkeisiin voidaan aktivoida vain menoja, joista tulevina vuosina muodostuu kyseisiä menoja vastaava tulo. Aineettomaan omaisuuteen kuuluvien ja vastikkeellisesti hankittujen oikeuksien sekä varojen hankintakulut täytyy aktivoida. Jos todetaan, että aineettomien hyödykkeiden aktivoinnit ovatkin tarpeettomia, ne täytyy poistaa taseen varoista ja samalla määrällä pienentää taseen omaa pääomaa. Samanlainen oikaisu tulee tehdä myös liikearvolle, mikäli se on osoittautunut arvottomaksi. (Yritystutkimus ry 2013, 30 -32.)

Oikaistun taseen aineelliset hyödykkeet -erä sisältää maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalustot sekä muut aineelliset hyödykkeet. Muihin aineellisiin hyödykkeisiin kuuluvat virallisen taseen muut aineelliset hyödykkeet ja aineellisten hyödykkeiden ennakkomaksut sekä kesken-eräiset hankinnat. Oikaistussa taseessa virallisen taseen sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset esitetään yhtenä ainoana ryhmänä. Ryhmä jakautuu sisäisiin osakkeisiin ja osuuksiin, muihin osakkeisiin ja osuuksiin, sisäisiin saamisiin sekä muihin saamisiin ja sijoituksiin. Virallisessa taseessa esiintyvät vaihtuvien vastaavien pitkäaikaiset saamiset oikaistaan pysyvien vastaavien sijoituksiin sekä pitkäaikaisiin saamisiin. Oikaisuja tarvitaan myös sellaisissa tilanteissa, joissa yrityksen oma pääoma on menetetty eikä osakkeilla ole arvoa. Oikaisussa osakkeiden tasearvo poistetaan omasta pääomasta sekä osakkeista. (Yritystutkimus ry 2013, 30 – 35.)

Sisäiset saamiset ovat pitkäaikaisia saamisia henkilöomistajilta, konserni- ja lähipiiriyrityiltä. Saamia ovat esimerkiksi myynti- ja siirtosaamiset. Sisäiset lainasaamiset oikaistaan saamisista ja omasta pääomasta mm. silloin, kun lainasaamisen takaisinmaksu on epävarmaa. Muihin saamisiin ja sijoituksiin kuuluvat sellaiset pitkäaikaiset sijoitusluonteiset erät ja sijoitukset, jotka eivät auta yrityksen varsinaisessa liiketoiminnassa. Oikaistussa taseessa muut saamiset ja sijoitukset -erään on yhdistetty virallisen taseen sijoituksista ja pitkäaikaisista saamisista myynti-, laina-, siirto- sekä muut saamiset. (Yritystutkimus ry 2013, 30 – 36.)

Leasingvastuukanta -nimistä erää ei löydy virallisesta taseesta vaan ainoastaan oikaistusta taseesta. Se kertoo tarkasteluhetkellä olevien sekä tulevien vuosien erääntyvien leasingmaksujen määrän. Leasingvastuut löytyvät yleensä yrityksen virallisen taseen liitetiedoista tai tilinpäätöksen muista liitetiedoista. (Niskanen & Niskanen 2003, 75.) Liitetiedoista ilmenevät, jäljellä olevat leasingmaksut, oikaistaan taseen vastaavaa -puolelle kohtaan leasingomaisuus sekä vastattavaa -puolelle kohtaan ”leasingvastuut”. (Yritystutkimus ry 2013, 36.)

Vastaavaa – Vaihtuvat vastaavat

Oikaistun taseen vaihtuvat vastaavat -ryhmässä ensimmäisenä on vaihto-omaisuus. Se pitää sisällään seuraavat erät: aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet sekä muu vaihto-omaisuus. Kyseiset erät löytyvät sekä virallisesta että oikaistusta taseesta. (Niskanen & Niskanen 2003, 75.) Mahdolliset oikaisut tulee tehdä, mikäli tukku- tai vähittäiskauppaa harjoittava yritys on

kirjannut valmiit tuotteet –erään vaihto-omaisuutensa. Oikaisuna vaihto-omaisuus siirretään aineet ja tarvikkeet –erän alle. Oikaistussa taseessa muu vaihto-omaisuus –erän alle kuuluvat virallisen taseen muu vaihto-omaisuus ja ennakkomaksut -erät. (Yritystutkimus ry 2013, 37 – 38.)

Lyhytaikaiset saamiset esitetään oikaistussa taseessa yhtenä ryhmänä. Ryhmään kuuluvat myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset ja muut saamiset. Mikäli yritys käyttää factoringrahoitusta ja sen myötä nettokirjaustapaa, tulee yrityksen lisätä jo käytetty factoringluotto myyntisaamisiin sekä taseen velkoihin. Oikaisu ei ole tarpeen, jos luottoriski on siirtynyt rahoittajalle. Oikaistussa taseessa erä ”muut saamiset”, pitää sisällään virallisen taseen erät: lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset. Kirjanpitoasetuksessa sanotaan, että olennaiset siirtosaamiset tulee eritellä liitetiedoissa. Mahdolliset osatuloutussaamiset käsitellään tunnuslukujen laskennassa ja maksuvalmiuden tarkastelussa käyttöpääoman eränä. Oikaistussa taseessa virallisen tilinpäätöksen erät, rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset on yhdistetty yhdeksi ryhmäksi. (Yritystutkimus ry 2013, 30, 38 – 39.)

Vastattavaa – Oma pääoma

Oikaistussa taseessa taseen oma pääoma –ryhmään sisältyvät seuraavat erät: osake- tai muu peruspääoma, ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, muut rahastot, kertyneet voittovarot, tilikauden tulos ja pääomalainat. (Yritystutkimus ry 2013, 30.)

Yhtiömuodosta riippuen oikaistussa taseessa osake- tai muu peruspääoma –erän alle sijoittuvat erilaiset pääomat. Osakeyhtiöissä tähän kuuluvat osakepääoma ja muissa yhtiömuodoissa omistajien sijoittamat perus- tai osuuspääomat. Oikaistuun taseeseen tiedot saadaan poimittua suoraan virallisesta taseesta ja näin ollen oikaisuja ei tässä erässä tarvitse suorittaa. Ylikurssirahasto sekä arvonkorotusrahasto ovat sellaisia eriä, joita käytetään rahastoannissa osakepääoman korotukseen. (Niskanen & Niskanen 2003, 77.) Käyvän arvonrahasto esiintyy taseen omassa pääomassa, mikäli rahoitusvälineiden arvostamisessa markkinoilla on käytetty käypää arvoa. (Yritystutkimus ry 2013, 41.) Oikaistun taseen muut rahastot –erään sisältyvät virallisen taseen erät: omien osakkeiden/osuuksien rahasto, vararahasto, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot sekä muut rahastot. Kaikkia edellä mainittuja eriä voidaan käyttää tappioiden kattamiseen tai osakepääoman korottamiseen. (Niskanen & Niskanen 2003, 77.) Oikaistussa taseessa taseen omasta pääomasta löytyvät vielä aikai-

sempien tilikausien kertyneet voitot ja tappiot sekä virallisen tilinpäätöksen tuloslaskelmalta saatu tilikauden voitto tai tappio ja pääomalainat. (Yritystutkimus ry 2013, 30.)

Poistoeron muutos täytyy kirjata tuloslaskelmaan. Poistoeroa muodostuu, mikäli verotuksessa on vähennetty enemmän poistoja kuin mitä suunnitelman mukaiset poistot ovat. Muodostunut ero ei voi koskaan olla negatiivinen. Kirjanpitolaki (KPL 5:12.1) sanoo, että kirjanpitovelvollinen on oikeutettu kirjaamaan suurempia poistoja kuin suunnitelman mukaiset poistot, mikäli siihen on jokin erityinen syy. Syyllä tarkoitetaan mahdollisuutta vaikuttaa kirjauksella verotettavan tulon sekä itse veron määrään. (Yritystutkimus ry 2013, 43.) Oikaisu on tarpeellinen, mikäli yritys ei ole siirtänyt virallisessa tilinpäätöksessä yhtiöverokannan mukaista osuutta laskennalliseen verovelkaan. Kyseinen mahdollinen siirto tehdään ainoastaan konsernitilinpäätöksessä. (Niskanen & Niskanen 2013, 79.)

Myös vapaaehtoisten varausten muutos kirjataan tuloslaskelmaan. Vapaaehtoisia varauksia ovat esim. investointi-, toiminta- ja muu varaus, kuten toimintavaraukset. Toimintavarauksia voivat tehdä henkilöyhtiöt sekä yksityiset liikkeen- ja ammatinharjoittajat. Esimerkiksi tulipalossa tuhoutuneesta käyttömaisuudesta saatujen vakuutuskorvausten ja toimitilarakennusten luovutusvoittojen perusteella voidaan tehdä investointivarauksena kuvattu jälleenhankintavaraukset. Jälleenhankintavaraukset voidaan tehdä, mikäli syntyy korvausvoittoa. Toisin sanoen saatu rahallinen korvaus ylittää kirjanpidossa olevan EVL –menojäännöksen. (Yritystutkimus ry 2013, 42.) Kuten poistojen oikaisussa, myös vapaaehtoisissa varauksissa, oikaistaan yhtiöverokannan mukainen osuus laskennalliseen verovelkaan, mikäli siirtoa ei ole tehty virallisessa tilinpäätöksessä. (Niskanen & Niskanen 2003, 80.)

”Oman pääoman oikaisu muodostuvat niistä eristä, joilla on oikaistu virallisen taseen omaisuuseriä tai velkoja analyysissa. Oikaisu on kohdistettu suoraan tase-eriin ohi tuloslaskelman” (Yritystutkimus ry 2013, 43). Omaisuuseriin liittyviä oikaisuja tulee tehdä sellaisissa tapauksissa, joissa viralliseen taseeseen on aktivoitu liikearvoa, johon ei liity odotuksia tulon suhteen tai muita sellaisia aineettomia hyödykkeitä, jotka eivät täytä Työ- ja Elinkeinoministeriön laatimia aktivointiedellytyksiä (1066/2008). Muita oman pääoman oikaisuja ovat epävarmat saamiset, esim. lainasaamiset joiden takaisinmaksu on epävarmaa. Lisäksi saamiset henkilöyhtiön omistajilta, osakeyhtiölain vastaiset lainasaamiset, aiheettomat arvonorotukset, käyvän arvon muutokset, pysyvien vastaavien arvon oikaisu ja poistojen oikaisu ovat epävarmoja saamisia. (Yritystutkimus ry 2013, 43.)

Vastattavaa – Vieras pääoma

Oikaistussa taseessa vieras pääoma –ryhmässä ensimmäisenä on pitkäaikainen vieras pääoma. Tähän erään kuuluvat pääomalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, sisäiset velat ja muut pitkäaikaiset velat. (Yritystutkimus ry 2013, 30.)

Oikaistussa taseessa vieras pääoma esitetään pitkäaikaisena ja lyhytaikaisena vieraana pääomana. Pitkäaikaista vierasta pääomaa on sellainen velka, joka lankeaa maksettavaksi yli yhden vuoden kuluttua, kun taas vastaavasti lyhytaikainen vieras pääoma lankeaa maksettavaksi enintään yhden vuoden kuluttua. Välirahoitusinstrumentteja ovat muun muassa optio-, pääoma- ja voitto-osuuslainat sekä vaihtovelkakirjalainat. Kyseiset instrumentit kirjataan virallisessa tilinpäätöksessä vieraaseen pääomaan, vaikka niissä on myös oman pääoman piirteitä. Sellaiset välirahoitusinstrumentit, jotka ovat oman pääoman ehtoisia, oikaistaan taseessa omiin varoihin. Se, milloin instrumentit oikaistaan omaan pääomaan, vaatii tarkkaa tutkintaa ja tiettyjen edellytysten täyttymistä. Niitä katsotaan tapauskohtaisesti. Edellytyksiä ovat vakuudettomuus, muita lainoja heikompi etuoikeus, ei koronmaksuvelvollisuutta eikä määrättyä takaisinmaksuaikaa. (Yritystutkimus ry 2013, 44.)

Pääomalaina määritellään takasijaiseksi lainaksi, jolla on muihin velkoihin nähden heikompi asema selvitystilassa sekä konkurssissa. Pääomalaina on vakuudetonta lainaa. Tilinpäätöksessä se kirjataan aina vieraaseen pääomaan. Pääomalainaa oikaistaan sen verran, että syntyneet tappiot saadaan katettua ja sidottu oma pääoma sisällytettynä omassa pääomassa. (Yritystutkimus ry 2013, 44 – 45.) Oikaistussa taseessa lainat rahoituslaitoksilta –erään kuuluvat virallisen taseen seuraavat erät: lainat rahoituslaitoksilta, joukkovelkakirjalainat ja vaihtovelkakirjalainat. (Niskanen & Niskanen 2003, 80.) Yrityksillä voi olla lainoja erilaisilta rahoituslaitoksilta, kuten koti- tai ulkomaisilta rahoituslaitoksilta, vakuutusyhtiöiltä ja rahoitusyhtiöiltä. (Yritystutkimus ry 2013, 46.) Kyseiseen tase-erään vaadittavia oikaisuja tarvitaan silloin, jos ulkomaanvaluutan määräisiin lainoihin liittyvät mahdolliset kurssierot on aktivoitu virallisessa tilinpäätöksessä siirtosaamisiin. Kurssitappiot täytyy poistaa siirtosaamisista sekä omasta pääomasta. (Niskanen & Niskanen 2003, 80.) Kurssitappiot ja –voitot tulee merkitä tuloslaskelmaan kuluiksi sekä tuotoiksi. Taseen oman pääoman erä ”eläkelainat” tarkoittaa eläkelaitoksille maksettujen vakuutusmaksujen takaisinlainauksen yhteydessä muodostuneita velkoja. Seuraava erä, ”saadut ennakot”, sisältää sellaisia maksuja, jotka on saatu yrityksen varsinaiseen toimintaan liittyvästä myynnistä ennen hyödykkeen luovuttamista asiakkaalle. Sisäiset velat muodostuvat

viralliseen taseen eristä ”velat saman konsernin yrityksille” ja ”velat omistusyhteisyriksille”. Molempiin eriin sisältyvät myös pitkäaikaiset ostovelat. Oikaistussa taseessa muut pitkäaikaiset velat -erään on sisällytetty seuraavat virallisen taseen erät: ostovelat, rahoitusvekselit, muut velat sekä siirtovelat. (Yritystutkimus ry 2013, 46.)

Laskennallinen verovelka on sellainen erä, johon siirretään poistoerosta ja vapaaehtoisista varauksista yhtiöverokannan mukainen määrä. Laskennallisen verovelan alla oikaistussa taseessa on pakolliset varaukset -niminen erä. Pakollisilla varauksilla tarkoitetaan sellaisia menoja, joihin yritys on sitoutunut, mutta niihin ei liity tulonodotuksia. Kyseiset varaukset ovat yleensä korottomia, pitkäaikaisia velkoja. Tämä oikaistun taseen erä pitää sisällään virallisen taseen erät eläkevaraukset, verovaraukset sekä muut pakolliset varaukset. Leasingvastuukannasta puhuttiinkin jo aiemmin taseen vastavaa -puolella. Rahoitusta käytetään yleisesti ottaen laitteiden ja koneiden pitkäaikaiseen vuokraukseen. Oikaistussa taseessa leasingvastuukanta merkitään yhtä suurina vastaavaa ja vastattavaa -puolille. (Yritystutkimus ry 2013, 47.)

Oikaistussa taseessa lyhytaikainen vieras pääoma pitää sisällään seuraavat erät: korolliset lyhytaikaiset velat, saadut ennakot, ostovelat, sisäiset ostovelat, muut sisäiset korolliset velat, muut sisäiset korottomat velat ja muut korottomat lyhytaikaiset velat. Korolliset lyhytaikaiset velat –erään kuuluvat virallisen taseen seuraavat erät: joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, pääomalainat, rahoitusvekselit ja muiden velkojen korollinen osuus. Mikäli yrityksellä on käytössään factoringluottoa, täytyy tehdä oikaisu, jossa oikaistaan korollisen lyhytaikaisen velan määrää lisäämällä siihen taseen ulkopuolisen factoringluoton määrä. (Yritystutkimus ry 2013, 47 – 48.) Saadut ennakot –erään sisältyvät lyhytaikaiset saadut ennakot. Ennakoita, jotka liittyvät kesken eräisenä oleviin töihin, ei voida laskea velaksi. Järjestyksessä edetessä seuraava erä oikaistussa taseessa on ostovelat. Nämä ovat sellaisia lyhytaikaisia velkoja, jotka ovat syntyneet hankittaessa yritykseen hyödykkeitä esim. eri tavarantoimittajilta. (Niskanen & Niskanen 2003, 82.) Ostovelkoihin voi hyvinkin liittyä myös yrityksen kululaskuja sekä investoinneista aiheutuneita laskuja. Tarvittavassa oikaisutoimenpiteessä mahdolliset ostovelkoihin liittyvät osamaksuvelat oikaistaan lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan. Erään sisäiset ostovelat on yhteytetty virallisen taseen erät ”velat saman konsernin yrityksille” ja ”velat omistusyhteisyriksille”. Oikaistussa taseessa löytyy kaksi erää sisäisistä veloista: muut sisäiset korolliset velat ja muut sisäiset korottomat velat. Molemmat pitävät

sisällään velat saman konsernin yrityksille ja velat omistusyhteisyriksille; toisessa korolliset, toisessa korottomat. Seuraavana oikaistussa taseessa on muut korottomat lyhytaikaiset velat. Näihin sisältyvät virallisen taseen korottomat velat, joita ovat esim. arvonlisäverovelat ja ennakonpidätysvelat, sekä siirtovelat, joita ovat jaksotetut erät, kuten esim. palkat ja vuokrat. (Yritystutkimus ry 2013, 48 – 49.)

6 TUNNUSLUKUANALYYSI

Tunnuslukuanalyysista tehdyt johtopäätökset yrityksen taloudellisesta tilanteesta ovat yleensä samankaltaiset kuin tilinpäätösanalyysissa. Tunnuslukuanalyysi on näistä tarkempi, kun halutaan tarkastella vahvuuksia ja heikkouksia suhteessa muihin verrattaviin yrityksiin. (Seppänen 2011, 111.) ”Tunnusluvut ovat tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka on kehitetty mittaamaan yrityksen taloudellista suorituskykyä” (Niskanen & Niskanen 2013, 55). Tunnusluvut jaetaan yleisesti ottaen kolmeen pääryhmään: kannattavuuteen, vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen.

Tunnusluvut esitetään yleensä suhdelukumuotoisina, joka tarkoittaa sitä, että suhdeluvut kerrotaan sadalla ja näin tulokseksi saadaan prosenttiluku. Suhdelukumuotoisuuden avulla tunnuslukuja voidaan vertailla erikokoisten yritysten ja eri vuosien välillä. (Niskanen & Niskanen 2013, 56.)

6.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Jokaisen yrityksen lähtökohtana on pyrkiä toimimaan kannattavasti ja tuottamaan voittoa. Yrityksen toimitusjohtajan ymmärtää yrityksensä kannattavuus, koska tämän perusteella rakennetaan yrityksen tulevaisuutta. (Vilkkumaa 2010, 44.) Toiminnan kannattavuus riippuu tuottojen ja kustannusten määrästä. Yrityksen toiminta on kannattavaa, mikäli tuotot ovat suuremmat kuin kustannukset. Toisin sanoen sisään tulevan rahan määrän on oltava suurempi kuin ulosmenevän rahan määrä. (Eklund & Kekkonen 2011, 63.)

Yrityksen voitto on kaikissa yritysmuodoissa omistajille annettavaa korvausta sijoitetulle pääomalle tulevasta korosta. Yksityiset elinkeinonharjoittajat, avoimen ja kommandiittiyhtiön omistajat voivat ottaa rahaa yksityiskäyttöön tai myydä yrityksen ja siten saada voiton osuutensa. Osinkoa voivat nostaa pörssiyritysten osakkeenomistajat. He voivat myös saada korvausta osakkeiden arvonnousta, joka riippuu yrityksen taloudellisesta tuloksesta. (Andersson, Ekström & Gabrielsson 2001, 27.)

Kannattava yritystoiminta vaatii sen, että yritys pystyy kattamaan kaikki toimintaan liittyvät kustannukset ja että omistajille jää riittävästi voittoa. Mikäli yrityksen tekemää voittoa jätetään jakamatta,

yrittäjän arvo nousee. Yrittäjän tehdessä tappiota arvo laskee eikä voittoa omistajille voida näin ollen jakaa. Tappio syö yrittäjän omaa pääomaa ja tämä saattaa pahimmillaan johtaa siihen, että yrittäjän toiminta voidaan joutua lakkauttamaan. (Tomperi 2013, 8.)

Yrittäjän kannattavuutta mitattaessa helpoin ja yksinkertaisin mittari on yrittäjän tulos. Tulos voi tarkoittaa montaa eri asiaa. Siksi on tärkeää varmistaa, mitä tulosta tarkoitetaan. Tulos lasketaan tietyltä ajanjaksolta, yleensä tilikauden ajalta. (Eklund & Kekkonen 2011, 63.)

Varsinaiset tuotot syntyvät tavaroiden tai palvelujen myynnistä. Useilla yrittäjillä tuottoja koostuu myös erilaisista sijoitus- ja rahoitustuotoista sekä vuokra-, korko- ja osinkotuotoista. Edellä mainittuja tuottoja sekä mahdollisesti saatuja satunnaisia tuottoja ei tule ottaa huomioon arvioitaessa yrittäjän varsinaisen toiminnan kannattavuutta. Satunnaisia tuottoja voivat olla esim. koneen, kaluston tai rakennuksen myynnistä syntyvä tuotto. (Tomperi 2013, 8.) Muita liiketoiminnan satunnaisia tuottoja voivat olla myös erilaiset tuet, kuten uudelle yrittäjälle tarkoitettu yrittäjäshoutotuki sekä palkkatuki, jota maksetaan, mikäli yritys on palkannut työttömän henkilön yritykseensä. (Kotro 2007, 20.)

Yrittäjätoiminnan kustannukset syntyvät, kun tavaroiden tai palvelujen tuottamisessa käytetään erilaisia tuotannontekijöitä. Tavallisimpia kustannuksia ovat tavarahankinnat, palkat, henkilöstömenot, vuokrat, kone- ja laitekulut, materiaalikustannukset, jne. (Tomperi 2013, 9.)

Sijoitetun pääoman tuotto-%

Sijoitetun pääoman tuotto-% kertoo, kuinka suuren suhteellisen tuoton yritys tuottaa siihen sijoitetulle korolliselle vieraalle pääomalle tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Tunnuslukuä pidetään yleensä tärkeimpänä kannattavuuden mittarina. Yrittäjään sijoitettu oma pääoma haluaa tuottoa itselleen, yleensä osingon muodossa. Yrittäjän velkojat puolestaan haluavat korkoa antamalleen velkapääomalle. (Vilkkumaa 2010, 45.)

Sijoittajan näkökulmasta tunnusluku kertoo sen, miten paljon yritys on tuottanut sijoittajan rahoituksella tehdyillä investoinneilla riippumatta siitä, mikä keskinäinen suhde on velka- ja oma pääomarahoituksella. Mitä parempaan tulokseen yritys pystyy ja mitä alhaisempi sijoitetun pääoman määrä on, sitä korkeampi on tunnusluvun arvo. (Seppänen 2011, 74.)

KAAVA 1. Sijoitetun pääoman tuottoprosentin laskentakaava.

$$\text{Sijoitetun pääoman tuottoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Sijoitettu pääoma}} \times 100$$

Oman pääoman tuottoprosentti

Oman pääoman tuotto mittaa omalle pääomalle kertynyttä tuottoa suhteuttamalla tilikauden tuloksen tilikauden omaan pääomaan. Toisin sanoen tunnusluku mittaa yrityksen kykyä tehdä tuottoa omistajilta saaduille pääomille. Yrityksen velkaantuneisuus vaikuttaa oman pääoman tuottoprosentin suuruuteen. Mitä parempi yrityksen tulos on ja mitä vähäisempi on pääoman määrä tai mitä enemmän velkapääomaa käytetään rahoituksessa, sitä korkeampi tunnusluvun arvo saadaan. (Seppänen 2011, 73.)

Vieraalla pääomalla rahoitetut yrityksen investoinnit kasvattavat yleensä yrityksen nettotulosta. Vieraan pääoman vaikutusta yrityksen kannattavuuteen kutsutaan nimellä vipuvaikutus. Tällä on suuri riski taloudellisesti heikkona aikana, kun yrityksen tuotot pienenevät ja pääoman korkokulut tulee maksaa. Puolestaan taloudellisesti hyvänä aikana vieraan pääoman käyttö kasvattaa vahvasti oman pääoman tuottoa. (Seppänen 2011, 72 - 73.)

KAAVA 2. Oman pääoman tuottoprosentin laskentakaava.

$$\text{Oman pääoman tuottoprosentti} = \frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oman pääoman keskiarvo}} \times 100$$

Käyttökate

Käyttökate kertoo sen, kuinka paljon yritykselle jää myyntitulosta varsinaiseen liiketoimintaan liittyvien kulujen vähennyksen jälkeen. Liikevaihdosta vähennetään ensin muuttuvat sekä kiinteät kulut. Sen jälkeen vähennetään mahdolliset poistot, rahoituskulut ja tuloverot. (Vilkkumaa 2010, 169.)

KAAVA 3. Käyttökateen laskentakaava.

Liikevaihto
- Muuttuvat kustannukset
= Myyntikate
- Kiinteät kulut
= Käyttökate

Käyttökateprosentti

Käyttökateprosenttia voidaan verrata saman toimialan yritysten välillä. Käyttökateprosentti kertoo, kuinka monta prosenttia yrityksen liikevaihdosta jää käyttökatteeksi. Toisin sanoen tunnusluvusta käy ilmi, kuinka paljon liikevaihdosta jää kattamaan pääomakuluja sekä tuottamaan yritykselle tulosta. (Vilkkumaa 2010, 169.)

KAAVA 4. Käyttökateprosentin laskentakaava.

$$\text{Käyttökateprosentti} = \frac{\text{Käyttökate } \text{€}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Käyttökateprosentille ei ole määritelty yleispätevää ohjearvoa. Yritystutkimus ry kertoo kirjassaan, että yleensä eri toimialojen käyttökateprosentit sijoittuvat seuraaviin prosenttijakaumiin: (Yritystutkimus ry 2013, 61.)

teollisuus	5 – 20 %
kauppa	2 – 10 %
palvelu	5 – 15 %

Liikevoittoprosentti

Liikevoittoprosentti kuvaa sitä, kuinka paljon yritys tekee tuottoa suhteessa liikevaihtoon. Se kertoo, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. (Vilkkumaa 2010, 47.) Tunnusluvun arvo on korkeampi, mitä parempia hinnoitteluvoima ja kustannustehokkuus yrityksessä ovat. (Seppänen 2011, 77.)

KAAVA 5. Liikevoittoprosentin laskentakaava.

$$\text{Liikevoittoprosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritystutkimus ry:n liikevoittoprosentille asettamat ohjearvot: (Yritystutkimus ry 2013, 62.)

yli 10 %	hyvä
5 - 10 %	tydyttävä
alle 5 %	heikko

6.2 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiudesta eli likviditeetistä puhuttaessa on kyse yrityksen selviytymisestä velvoitteista ja maksuista lyhyellä aikavälillä. (Vilkkumaa 2010, 48.) Mitä parempi yrityksen maksuvalmius on ja sen myötä mitä korkeampi tunnusluvun arvo on, yritys selviytyy helpommin maksuvelvoitteistaan. Hyvä maksuvalmius turvaa yritystä mahdollisilta liike-elämän taloudellisilta notkahduksilta. (Seppänen 2011, 149.)

Maksuvalmiuden muutokset kertovat kauden kassaan- ja kassasta maksujen eron eli muutokset likvideissä varoissa. Likvideillä tarkoitetaan helposti saatavissa olevia rahoja tai helposti rahaksi muutettavia varoja. Myyntisaamiset ja lyhytaikaiset määräaikaiset talletukset ovat helposti muutettavissa likvideiksi. Yrityksen kannattavasta toiminnasta maksuvalmiuden muutokset eivät kerro. Yrityksen tulos saattaa olla hyvä, mutta siltikään se ei pysty hoitamaan laskujaan likvidien varojen puutteen vuoksi. (Andersson ym. 2001, 158.)

Tunnuslukujen lisäksi maksuvalmiuden tarkastelussa hyödynnetään kiertonopeuslukuja. Jos yritys tekee yhden ison kaupan vuodessa, tarvitaan keskimäärin isompi rahoitusomaisuus maksuvalmiuden varmistamiseksi kuin yrityksessä, jossa kaupankäynti ja varastot vaihtuvat vilkkaasti. (Järvenpää ym. 2010, 277.)

Yritys saattaa joutua maksamaan ylimääräisiä kustannuksia, viivästyskorkoja, perintämaksuja tai jopa ottamaan lyhytaikaisia lainoja maksaakseen laskuja pois huonon maksuvalmiuden myötä. Yrityksen kannattaakin tehdä viikoittainen maksuvalmiussuunnitelma kassabudjetin avulla. Hyvä maine laskujen maksajana on yritykselle tärkeä. Sidosryhmät saavat hyvin pian tiedon yrityksen maksukyvyistä eri rahoitusalan toimijoiden laatimista maksukykyarvioinneista, luottoluokituksista ja maksuhäiriömerkinnöistä. (Eklund & Kekkonen 2014, 151.)

Quick ratio

Quick ratio eli maksuvalmiussuhde on lyhytaikaisen maksuvalmiuden mittari, joka kertoo, kuinka pitkälle yrityksen likvidivarat riittävät erilaisten velkojen maksuun. Tunnusluvun avulla voidaan arvioida yrityksen mahdollisuutta selviytyä lyhytaikaisista maksuvelvoitteistaan pelkällä rahoitusomaisuudella. (Viikkumaa 2010, 48 - 49.) "Mitä enemmän yrityksellä on rahaa ja saamia lyhytaikaisiin velkoihin verrattuna, sitä parempi on yrityksen maksuvalmius" (Tomperi 2013, 104).

KAAVA 6. Quick ration laskentakaava.

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Rahat ja saamiset}}{\text{Lyhyt aikaiset velat}}$$

Yritystutkimus ry:n quick ratiolle asettamat ohjearvot: (Yritystutkimus ry 2013, 71.)

yli 1	hyvä
0,5 – 1	tydyttävä
alle 0,5	heikko

Current ratio

Current ratio eli käyttöpääomasuhde lasketaan lähes kuin quick ratio. Mukaan rahoihin ja saamisiin otetaan vaihto-omaisuus eli varasto. (Karikorpi 2012, 124.) Tunnusluvussa yrityksen varat suhteutetaan lyhytaikaisiin velkoihin ilman, että niistä vähennetään saadut ennakot. Current ratio -tunnusluvun ajatuksena on, että varasto voitaisiin muuttaa rahaksi vuoden ajanjaksolla, jolloin myös lyhytaikaiset velat on maksettava. (Lindfors & Syvänperä 2010, 110.)

KAAVA 7. *Current ration laskentakaava.*

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Rahat, saamiset ja tavaravarasto}}{\text{Lyhyt aikaiset velat}}$$

Yritystutkimus ry:n current ratiolle asettamat ohjeavot: (Yritystutkimus ry 2013, 72.)

yli 2	hyvä
1 – 2	tydyttävä
alle 1	heikko

Myyntisaamisten kiertoaika

Yritykset saattavat myydä tuotteita tai palveluita velaksi asiakkaalle ja näin ollen muodostuu myyntisaamisia. Velaksi myynti eli luottomyynti aiheuttaa rasitetta kannattavuudelle, maksuvalmiudelle sekä myös vakavaraisuudelle. Yrityksen täytyy rahoittaa toimintansa kulut myös myyntisaamisten osalta ja tästä saattaa syntyä mahdollisia rahoituskuluja. On myös mahdollista, että asiakas ei maksakaan velkojaan. Tällöin syntyy liikevaihdon menetystä ja sen seurauksena yritystoiminnan tulos heikkenee. (Vilkkumaa 2010, 52 – 53.)

Myyntisaamisten kiertoaika –tunnusluku kertoo sen, montako päivää keskimäärin menee siihen, että asiakas maksaa laskunsa. Mikäli saamisten kiertoaika on liian pitkä, eli toisin sanoen myyntisaamiset sitovat liikaa pääomaa, tulee yrityksen johdon aloittaa toimenpiteet ja kehittää yrityksen toimintaa esim. lyhentämällä maksuaikaa ja tehostamalla perintää. (Vilkkumaa 2010, 53.)

KAAVA 8. *Myyntisaamisten kiertoaajan laskentakaava.*

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika} = \frac{\text{Myyntisaamiset}}{\text{Liikevaihto}} \times 365$$

6.3 Vakavaraisuuden tunnusluvut

”Vakavaraisuus tarkoittaa sitä, onko yritystä rahoitettu omalla vai vieraalla pääomalla. Mitä enemmän on omaa pääomaa, sitä vakavaraisempana yritystä voidaan pitää” (Karikorpi 2012, 111). Vakavaraisuuden tunnusluvuilla mitataan yrityksen kykyä suoriutua velvoitteista pitkällä aikavälillä. Tunnusluvut lasketaan oikaistun taseen perusteella. Yrityksellä, jolla on käytössä vähemmän vierasta pääomaa, on mahdollista saada helpommin lisärahoitusta ja tämän myötä mahdollisuus kasvattaa/laajentaa yrityksen toimintaa. (Seppänen 2011, 83 – 84.)

Rahoitusriskin suunnalta katsoen, hyvä vakavaraisuus tarkoittaa pientä rahoitusriskiä ja vastaavasti heikko vakavaraisuus korkeaa rahoitusriskiä. (Seppänen 2011, 83 - 84.) Yritys voi myös hyödyntää velkaantumisen vipuvaikutusta. Se tarkoittaa sitä, että oman pääoman tuottoa voidaan parantaa lisäämällä velan suhteellista osuutta. Tällä on myös varjopuolensa. Yrityksen tuloksen heiketessä velkaantuneemman yrityksen oman pääoman tuotto laskee enemmän kuin vakavaraisen yrityksen. (Karikorpi 2012, 115.) Vieraan pääoman käyttö lisää rahoitusriskiä. Veloitteiden ja maksujen laiminlyönti voi pahimmillaan viedä yrityksen tiensä päähän, konkurssiin. (Seppänen 2011, 84.)

Rahoittajille sekä tavarantoimittajille vakavarainen yritys on erittäin hyvä asiakas. Laskunsa ajallaan maksava yritys saa helpommin ostettua tuotteita ja palveluja laskulle. Jos menee heikommin, voi joutua maksamaan tuotteet käteisellä tai jopa ennakkomaksulla. Vakavaraisella yrityksellä ei ole runsaasti lainaa, joten lainanlyhennyksiin ei tarvitse varata paljon rahaa. (Eklund & Kekkonen 2014, 156.)

Vakavarainen yritys pystyy maksamaan säännöllisesti työntekijöilleen palkat ja toimittamaan tuotteet tai palvelut asiakkailleen pitkienkin sopimusten puitteissa. Näin asiakas voi huomioida yrityksen vakavaraisuuden ja luottaa yrityksen toiminnan jatkuvuuteen. (Eklund & Kekkonen 2014, 156.)

Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste kertoo siitä, kuinka paljon yrityksen pääomasta on rahoitettu omistajan sijoituksilla ja yritykseen jätetyillä voitoilla. Vakavaraisella yrityksellä omavaraisuusaste on yleensä korkea. Se on

merkki siitä, että yrityksellä on vähemmän vierasta pääomaa. Yrityksen kannattavuuden parantuessa omavaraisuusaste kasvaa. (Tomperi 2013, 91.)

KAAVA 9. Omavaraisuusasteen laskentakaava.

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oma pääoma}}{(\text{Oma pääoma} + \text{vieras pääoma})} \times 100$$

Yritystutkimus ry:n omavaraisuusasteelle asettamat ohjearvot: (Yritystutkimus ry 2013, 67.)

yli 40 %	hyvä
20 – 40 %	tydyttävä
alle 20 %	heikko

Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo vieraan pääoman suhteen yrityksen liikevaihtoon. Tunnusluku antaa vastauksen siihen, kuinka paljon liikevaihdosta menee velkojen maksuun. Tämä lasketaan yleensä vuoden kestävältä ajanjaksolta. Mitä suurempi suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluku on, sitä heikommaksi se tulkitaan. Keinoina tunnusluvun parantamiseen ovat velkaantumisen pienentäminen tai liikevaihdon kasvattaminen. (Vilkkumaa 2010, 51.)

KAAVA 10. Suhteellisen velkaantuneisuuden laskentakaava.

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus} = \frac{\text{Taseen velat} - \text{saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritystutkimus ry:n suhteelliselle velkaantuneisuudelle asettamat ohjearvot: (Yritystutkimus ry 2013, 67.)

alle 40 %	hyvä
40 – 80 %	tydyttävä
yli 80 %	heikko

7 CASE-YRITYS

Opinnäytetyön toimeksiantaja on kuntoutuspalveluita tarjoava hoiva-alan yritys. Yrittäjä on ostanut yrityksen edelliseltä omistajalta vuonna 2003. Yrittäjä kertoi haastattelussa, että hänen yrityksensä palveluvalikoimaan kuuluvat fysioterapia, hieronta, akupunktio, naprapatia, lymfaterapia, Lymfatouch-hoito, lihaskalvokäsittely, monipuoliset sähkö-, ultraääni- ja yhdistelmähoidot, pilates, vyöhyketerapia, vaikeavammaisten kuntoutus, kinesioteippaus, intialainen päänhieronta sekä kotikäynnit.

Case-yritys on yhtiömuodoltaan kommandiittiyhtiö. Kommandiittiyhtiö on henkilöyhtiö, johon kuuluu kahdenlaisia yhtiömiehiä, vastuunalaisia ja äänettömiä. Molempia yhtiömiehiä (perustajia) tulee olla vähintään yksi. (Tomperi 2012, 116.) He voivat olla luonnollisia henkilöitä tai yhteisöjä, kuten muita yhtiöitä. (Holopainen 2013, 27.)

Vastuunalainen yhtiömies vastaa kommandiittiyhtiön velvoitteista henkilökohtaisesti. Vastuun myötä vastuunalaisen yhtiömiehen valta on yhtiössä suurempi. (Tomperi 2012, 116.) Vastuunalaisen yhtiömiehen panoksesta ei ole välttämätöntä määrätä yhtiösopimuksessa. Panokseksi riittää pelkkä työpanos. (Holopainen 2013, 27.) Äänetön yhtiömies on vastuussa yhtiön velvoitteista ainoastaan sijoittamallaan pääomapanoksella. (Tomperi 2012, 116.) Panoksen tulee olla omaisuuspanos, pelkkä työpanos ei riitä. (Holopainen 2013,27.)

Toiminta-ajatus

Case-yrityksen tavoitteena on tuottaa laadukkaita fysioterapiapalveluita toimialueensa asiakkaille. Toimialueeseen kuuluvat yrityksen lähikunnat. Asiakasryhmä koostuu kaiken ikäisistä ihmisistä. Ryhmään kuuluvat Kansaneläkelaitos (Kela), vakuutusyhtiöt, työnantajat ja yksityiset henkilöt, jotka tulevat fysioterapiaan lääkärin läheteellä tai itse maksavina asiakkaina. Asiakasryhmistä suurin on Kela ja toisena yksityiset läheteellä tulevat asiakkaat.

Henkilökunta

Case-yritys työllistää yrittäjän lisäksi kolme ammatti- ja asiakaspalvelutaitoista henkilöä. Yrityksessä on myös omalla toiminimellä toimiva naprapaatti alivuokralaisena. Työntekijät työskentelevät tuntipalkalla ja työpaikassa noudatetaan yleistä työehtosopimusta.

Yrityksen toimintaympäristö

Yrityksen toimitilat sijaitsevat erään maaseutupaikkakunnan ydinkeskustassa. Nykyisiin uusiin toimitiloihin yritys on muuttanut vuonna 2013. Case-yritys on vuokralla vastavalmistuneessa toimitalossa, jossa tilaa heidän käytössään on noin 120 m². Alivuokralaisen työhuone on kooltaan 12 m². Toimitilat sijaitsevat toisessa kerroksessa. Talosta löytyy hissi, joten liikuntarajoitteiset pääsevät myös vaikeuksista kulkemaan. Yrityksen kanssa kilpailevia toimijoita löytyy samalta paikkakunnalta ainakin yksi ja lähipaikkakunnilta useita.

Toimiala

Fysioterapia (TOL 86901) on yksityisten terveyspalvelujen tuottajien yleisin toimiala. Valtaosa fysioterapiapalveluista, noin 80 %, tuotetaan yksityissektorilla. Vuonna 2009 fysioterapia-alan yrityksiä oli yhteensä 2538 kappaletta ja yritysten henkilöstöä yhteensä oli 3771. Fysioterapia on luonteeltaan suurelta osin hoitotyötä, mistä johtuen alan liikevaihto on esimerkiksi lääkäripalveluihin verrattuna suhteellisen pientä. (TEM toimialapalvelu 2011, viitattu 9.11.2014).

Case-yrityksemme on Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry:n jäsenyritys. Yhdistys on jo 40 vuoden ajan valvonut ja edistänyt fysioterapiaa ja kuntoutusta harjoittavien yritysten ja yksityisten ammatinharjoittajien ammatillisia ja lakisääteisiä etuja. FYSI osallistuu lakeja ja säädöksiä valmisteleviin työryhmiin, antaa lausuntoja ministeriöille ja eduskunnalle sekä edistää toiminnallaan alan ammattitaitoa ja yleistä arvonantoa. Jäsenyrittäjille FYSI ry antaa monipuolista neuvontaa ja tukea. Suomen Fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry on alan yritysten aktiivinen edunvalvoja ja yhteistyöverkko. FYSI vaikuttaa, kouluttaa, neuvoa ja yhdistää. Yhdistys tiedottaa fysioterapiasta ja kuntoutuksesta alan henkilöstölle, asiakkaille ja päättäjille. (Suomen fysioterapia- ja kuntoutusyritykset FYSI ry, viitattu 9.11.2014.)

8 CASE-YRITYKSEN TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Tässä tutkimuksessa on tarkasteltu Case-yrityksen toimintaedellytyksiä kannattavuuden, maksuvalmiuden ja varavaraisuuden näkökulmista. Tavoitteena oli selvittää yrityksen taloudellisen tilan kehittymistä vuosien 2009 – 2013 aikana. Taloudellista tilaa verrataan myös Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin, muihin saman kokoluokan alan yrityksiin sekä toimialatietoihin samalla tarkastelujaksolla.

Tutkimuksessa suoritettiin laskettujen tunnuslukujen avulla toimialavertailua fysioterapia-alalla. Lisäksi verrattiin Case-yrityksen tilinpäätöksistä laskettuja kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja suhteessa Suomen Asiakastieto Oy:ltä hankittuihin toimialatietoihin. (taulukko 1)

Tutkimuksessa tehtiin myös vertailua yksittäisten yritysten ja Case-yrityksen välillä. Lähikaupunkien alueelta valittiin viisi fysioterapiaa harjoittavaa saman kokoluokan yritystä. Kyseisistä yrityksistä käytetään nimiä Yritys A, Yritys B, Yritys C, Yritys D ja Yritys E sekä Case-yrityksestä nimeä Yritys X. Tunnuslukujen välisiä eroja havainnollistetaan tässä työssä diagrammien avulla (kuviot 3 – 11). Yksittäisten yritysten tunnuslukutiedot löytyivät Oulun ammattikorkeakoulun kirjaston nettisivujen kautta. Toimialavertailussa käytetyt tiedot ovat vuosilta 2009 - 2013. Jokaisen diagrammin eteen analysoidaan Case-yrityksen tunnuslukuja suhteessa koko Suomen kattavaan fysioterapia-toimialaan sekä suhteessa toimialan yksittäisistä yrityksistä niihin, joista tarvittavat tiedot olivat saatavilla.

”Toimialavertailulla tarkoitetaan sitä, että yrityksen tunnuslukua verrataan sen edustaman toimialan saman vuoden keskiarvoon” (Niskanen & Niskanen 2003, 197). Yksittäisten yritysten välisessä toimialavertailussa tarkasteltavana olevan yrityksen tunnuslukuja verrataan muihin, saman toimialan yritysten tunnuslukuihin. (Niskanen & Niskanen 2003, 198.)

Yritys X:n tuloslaskelmaa ja tasetta ei ole lähdetty oikaisemaan, koska kyseessä on pieni kirjanpito-velvollinen. Esimerkiksi Virtanen (2010) toteaa tutkimuksessaan, ettei oikaistuista ja oikaisemattomista tunnusluvuista logistisella regressioanalyysillä muodostettujen mallien väliltä ole löytynyt merkitsevää eroa. Tilinpäätös siis antaa sellaisenaan jo oikean ja riittävän kuvan yrityksen taloudellisesta

asemasta eikä oikaisuilla ole tunnuslukujen ennustekykä parantavaa vaikutusta. (Viitattu 19.10.2014.)

Myös Viikkumaan (2010, 43) mukaan satunnaisten erien sekä tuloslaskelman ja taseen oikaisuilla on pieni vaikutus, joten ne voidaan jättää tekemättä pienimmissä yrityksissä.

TAULUKKO 1. Fysioterapia-toimialan tunnusluvut (Suomen Asiakastieto Oy 2014, Viitattu 19.10.2014)

Vuosi	2009	2010	2011	2012	2013
Käyttökate (%)	10,5	8,8	10,6	9,4	9,4
Liikevoitto (%)	7,9	6,1	7,8	7,3	6,7
Quick ratio	2,1	2,0	2,1	2,0	2,0
Current ratio	2,2	2,1	2,2	2,1	2,0
Omavaraisuusaste (%)	63,4	60,6	61,2	60,4	61,5
Myyntisaamisten kiertoaika, pv	26,0	26,0	26,0	28,0	26,0

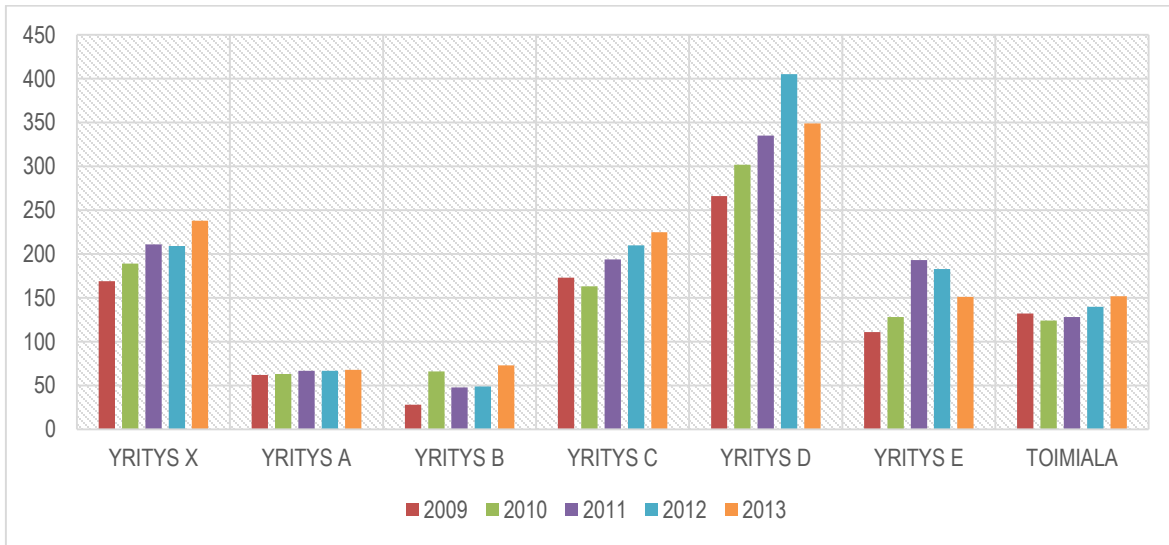
8.1 Liikevaihto ja tilikauden tulos

Yrityksen toiminnan laajuutta kuvaava tunnusluku on liikevaihto, joka kertoo yrityksen varsinaisen liiketoiminnan tuotot vähennettynä arvonnlisäverolla ja muilla välittömästi myynnin määrään perustuvilla veroilla. Liikevaihdon kasvu voi johtua myyntihintojen noususta, volyymin lisäyksestä tai molemmista. Liikevaihdon kasvu tai pieneneminen selvitetään vertailemalla lukuja toimialaan, keskeisiin kilpailijoihin tai yrityksen itsensä asettamiin tavoitteisiin.

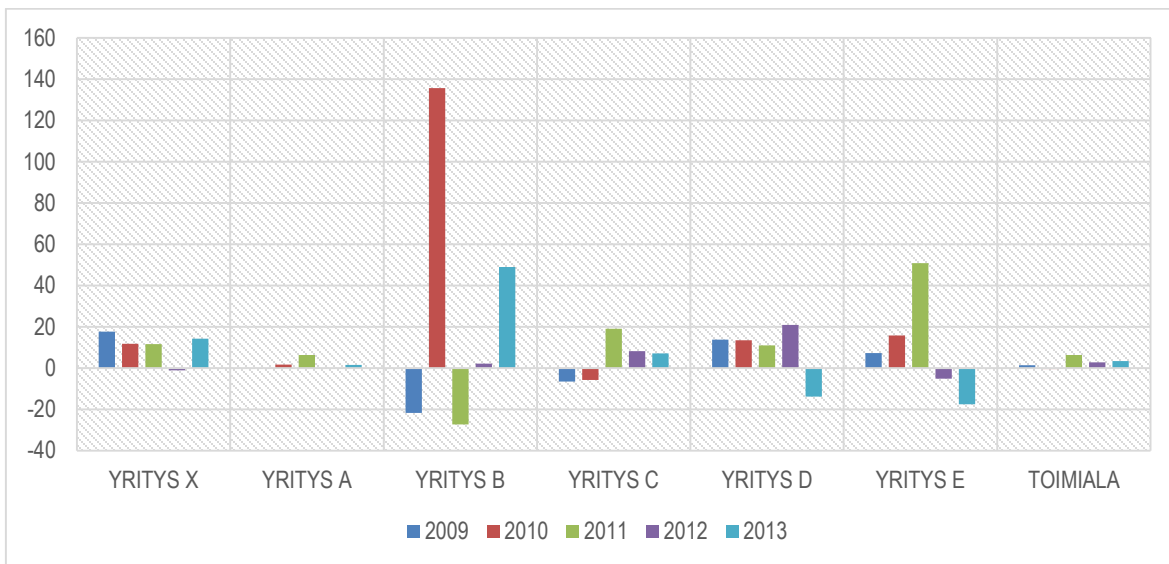
TAULUKKO 2. Yritys X:n liikevaihto, liikevaihdon muutos- % ja tilikauden tulos 2009 - 2013

Volyyymi	2009	2010	2011	2012	2013
Liikevaihto (teur)	169	189	211	209	238
Liikevaihdon muutos (%)	17,6	11,8	11,6	-1,2	14,2
Tilikauden tulos (teur)	17	33	51	41	52

Yritys X:n liikevaihto on kehittynyt vuosittain tasaisesti lukuun ottamatta vuoden 2012 liikevaihtoa, jolloin nousua ei ole tapahtunut. Yritys X:n liikevaihto 169 – 238 teur on ollut tarkastelujaksolla 2009 – 2013 korkeampi verrattuna vertailuyritysten A, B, C ja E liikevaihtoihin 28 – 225 teur ja toimialan vastaaviin tietoihin 124 – 152 teur. Yrityksen D liikevaihdot ovat olleet korkeammat verrattuna kaikkiin muihin yrityksiin ja myös toimialan tietoihin.

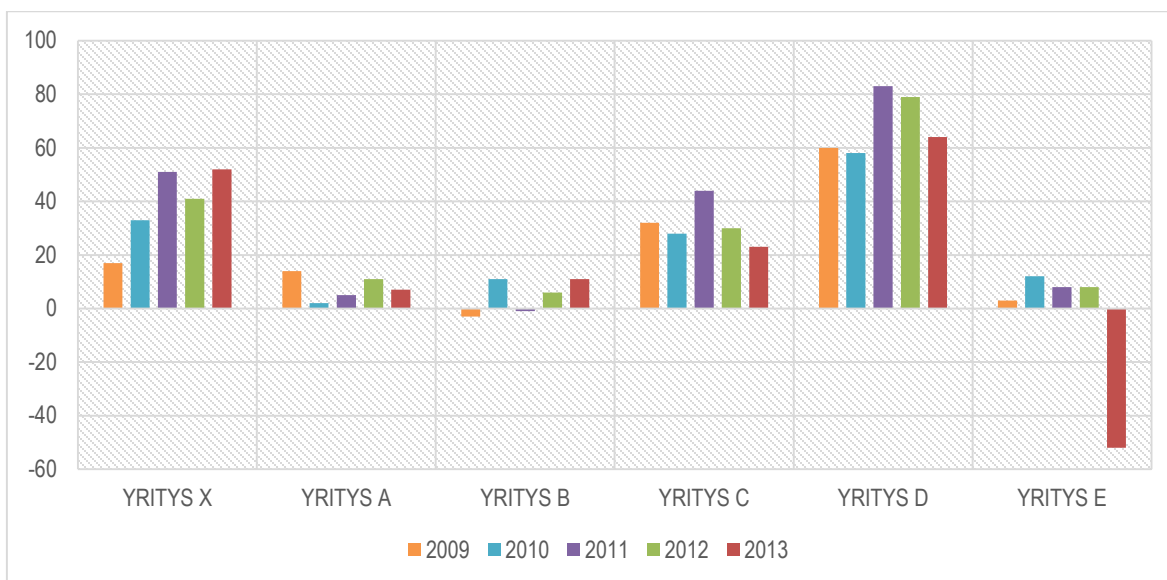

KUVIO 3. Liikevaihto (teur)

KUVIO 4. Liikevaihdon muutos (%)

Yritys X:n tilikauden tulos 16,9 – 52,2 teur on tarkasteluvälillä suurempi verrattuna yritysten A, B, C ja E tilikauden tulostietoihin. Yrityksen D tilikausien tulokset ovat suurempia verrattuna kaikkien vertailuyritysten tuloksiin.

KUVIO 5. Tilikauden tulos (teur)

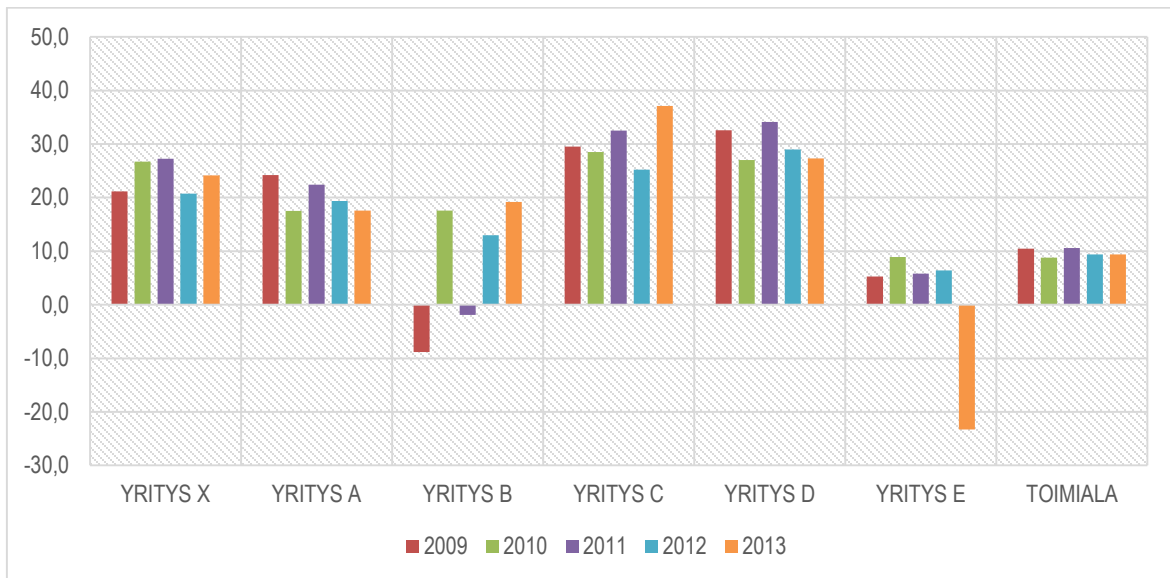
8.2 Kannattavuus

Yrityksen kannattavuudella tarkoitetaan voitontuottokykyä. Laskunsa maksavat asiakkaat tekevät yritykselle kannattavan liikevaihdon, mikäli kauppvoja ei ole tehty tappiolla.

TAULUKKO 3. Yritys X:n kannattavuuden tunnusluvut 2009 - 2013

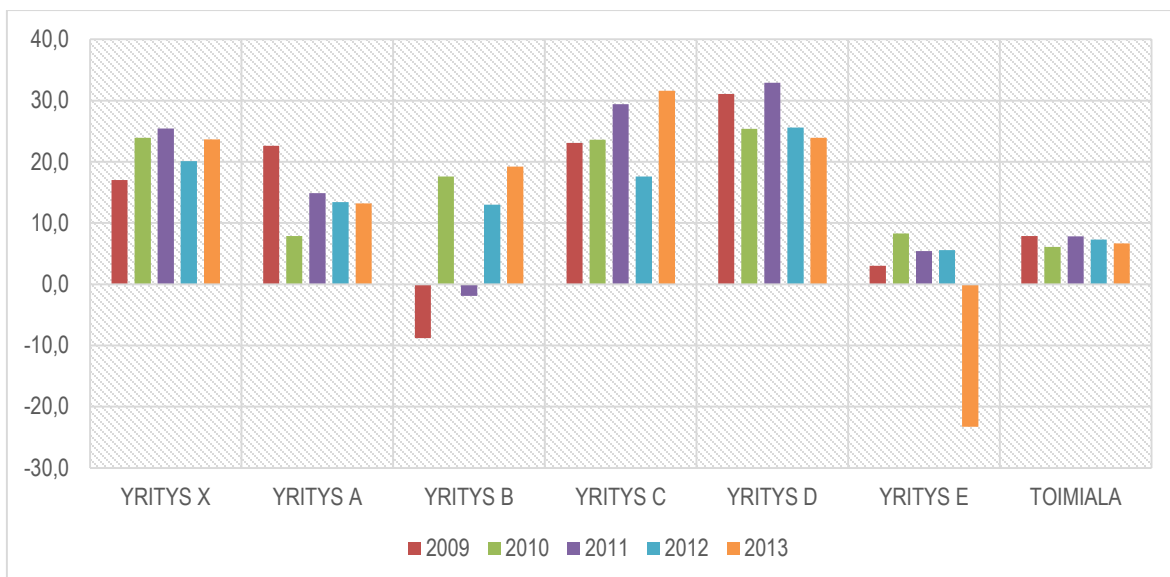
Kannattavuuden tunnusluvut	2009	2010	2011	2012	2013
Käyttökate (%)	21,2	26,7	27,3	20,7	24,2
Liikevoitto (%)	17,1	24,0	25,4	20,1	23,6

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä, eli kuinka paljon yritykselle jää myyntitulosta varsinaiseen liiketoimintaan liittyvien kulujen vähennysten jälkeen. Yritys X:n käyttökateprosentti 20,7 – 27,3 % on tarkastelujaksolla huomattavasti suurempi verrattuna Yritystutkimus ry:n palvelualan ohjearvoihin 5 – 15 %. Vertailuyritysten lukuihin -23,3 – 7,1 % ja toimialan vertailulukuihin 8,8 – 10,6 % verrattuna Yritys X:n käyttökateprosentti on merkittävästi suurempi.

KUVIO 6. Käyttökate (%)

Liikevoittoprosentti kuvaa yrityksen tuottoa suhteessa liikevaihtoon. Yritys X:n liikevoittoprosentit 17,1 – 25,4 % ovat tarkastelujaksolla hyviä verrattuna Yritystutkimus ry:n ohjearvoon, jossa hyvä on yli 10 % ja toimialan vertailulukemiin 6,1 – 7,9 %.

KUVIO 7. Liikevoitto (%)

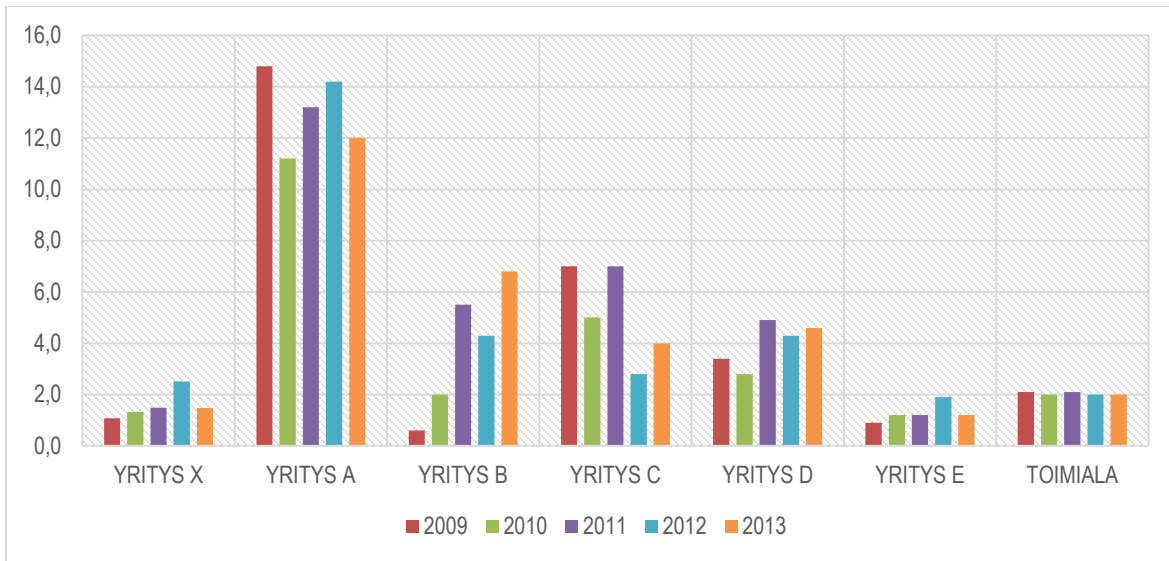
8.3 Maksuvalmius

Maksuvalmius kertoo yrityksen tilasta selviytyä velvoitteistaan lyhyellä aikavälillä. Mitä parempi maksuvalmius, sitä korkeampi tunnusluku.

TAULUKKO 4. Yritys X:n maksuvalmiuden tunnusluvut 2009 - 2013

Maksuvalmiuden tunnusluvut	2009	2010	2011	2012	2013
Quick ratio	1,1	1,3	1,5	2,5	1,5
Current ratio	1,1	1,3	1,5	2,5	1,5
Myyntisaamisten kiertoaika, pv	37	43	34	41	36

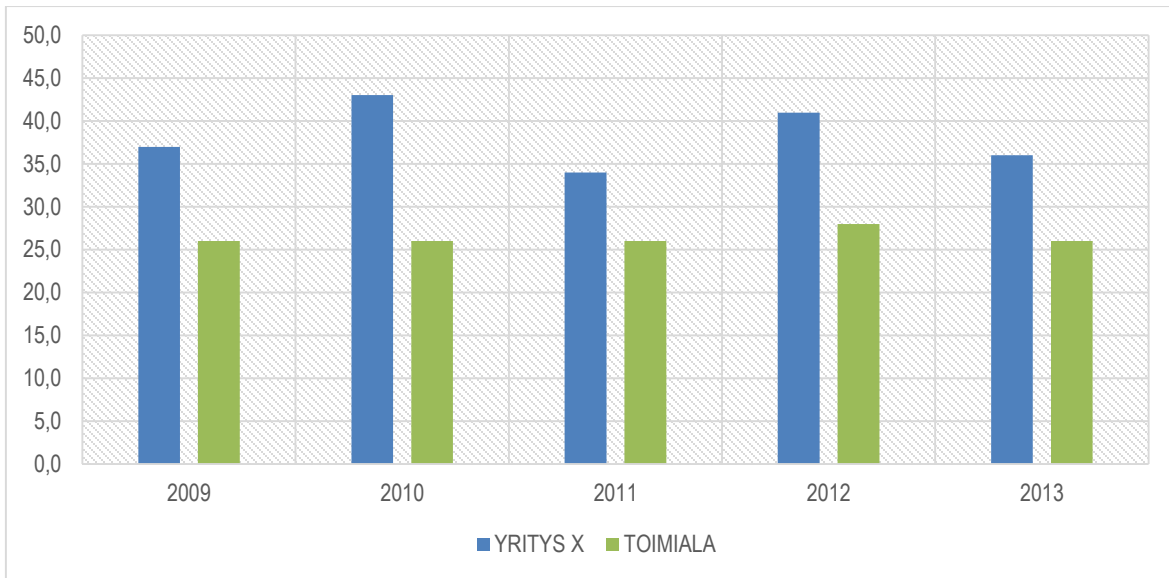
Yritys X:n quick ratio ja current ratio -arvot ovat tarkastelujaksolla yli yhden (1,1 – 1,5). Yritystutkimus ry:n ohjearvon mukaan quick ratio on hyvä kun se on yli yksi. Current ratio taas on hyvä ollessaan yli kaksi. Toimialatietoihin 2,0 – 2,2 verrattuna yrityksen luvut ovat hieman alhaisemmat. Vertailuyritysten quick ratio ja current ratio -arvoihin nähden Yritys X:n arvot ovat alhaisempia muiden vuosien kuin vuoden 2012 osalta.

KUVIO 8. Quick ratio ja current ratio

Myyntisaamisten määrä voidaan selvittää taseesta ja liikevaihdon määrä tuloslaskelmasta. Myyntisaamisten maksuaikaa voidaan verrata asiakkaille annettuihin maksuehtoihin. Jos myyntisaamisten maksuaika on suurempi kuin maksuehdot asiakkailla, raha ei tule yrittäjän tilille ajallaan. Siksi luotonvalvontaa tulisi tehostaa ja mahdollisesti lyhentää asiakkaiden maksuehtoja.

Yritys X:n myyntisaamisten kiertoaika 34 – 43 pv on hieman korkeampi verrattuna toimialalla oleviin kiertoaikoihin 26 – 28 pv. Ero ei ole merkittävä, mutta voi vaikuttaa pitkän aikaa jatkuessaan yrityksen maksuvalmiuteen negatiivisesti.

KUVIO 9. Myyntisaamisten kiertoaika (päiviä)

8.4 Vakavaraisuus

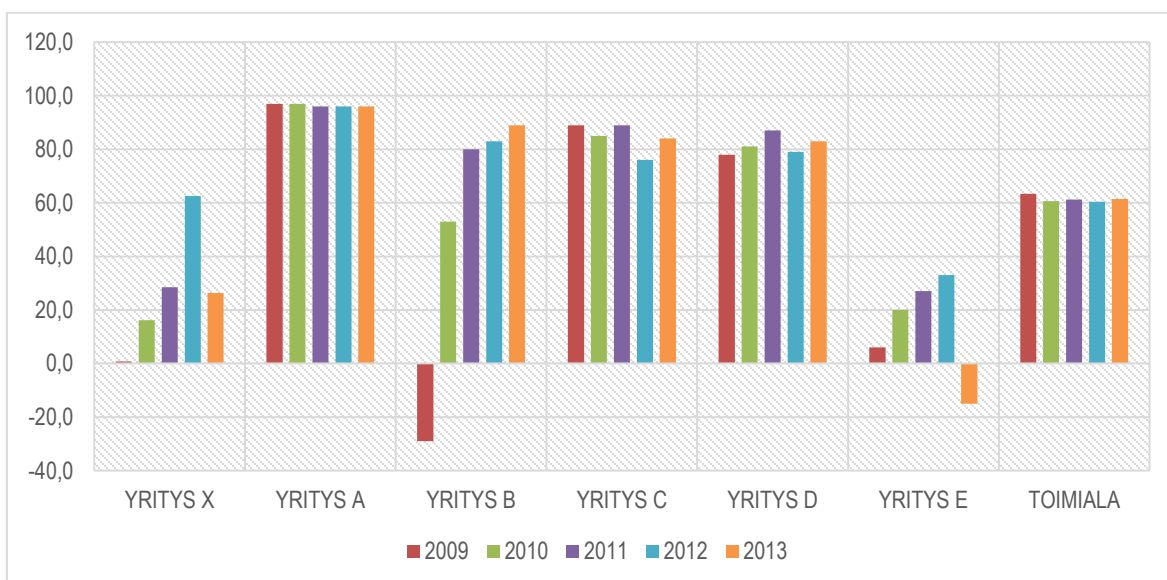
Omavaraisuusaste kertoo yrityksen vakavaraisuudesta, yrityksen tappionsietokyvystä ja kyvystä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä, eli kuinka vahva tase yrityksellä on. Jos esim. asiakkaiden maksut viivästyvät, voidaan nopealla lainanotolla selvittää tilanteesta vakavaraisen yrityksen saadessa helpommin lainaa. Omavaraisuusastetta voidaan parantaa kasvattamalla omaa pääomaa tekemällä lisää voittoa asiakkaiden avulla, lisäämällä omistajien omaa pääomaa ja vähentämällä vieraan pääoman määrää.

Suhteellisella velkaantuneisuudella arvioidaan, millaisen tulo-rahoitusvaatimuksen vieras pääoma yritykselle asettaa. Tunnusluku kertoo, paljonko yrityksen velat ovat prosentteina yhtiön vuosittaisesta liikevaihdosta. Tässä tunnusluvussa yrityksen kokonaisvelat suhteutetaan liikevaihtoon. Kun suhteellinen velkaantuneisuusprosentti on lähellä nollaa, on myös käyttökatevaatimus alhainen.

TAULUKKO 5. Yritys X:n vakavaraisuuden tunnusluvut 2009 – 2013

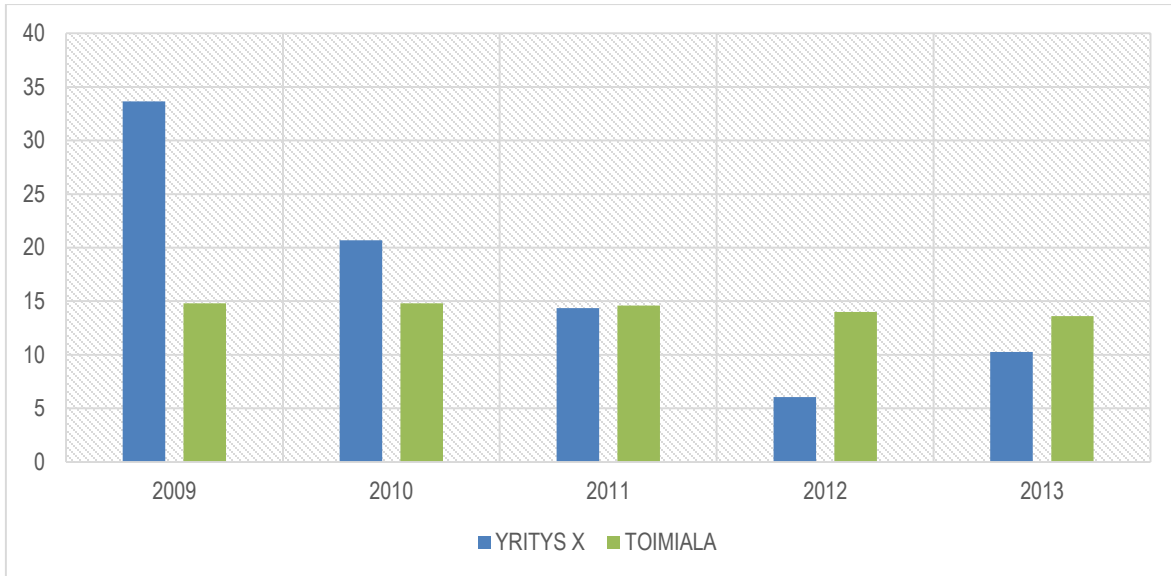
Vakavaraisuuden tunnusluvut	2009	2010	2011	2012	2013
Omavaraisuusaste, %	0,8	16,2	28,5	62,6	26,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	33,7	20,7	14,4	6,0	10,3

Yritys X:n omavaraisuusaste 62,6 % on ollut erittäin hyvä vuonna 2012 verrattuna Yritystutkimus ry:n ohjearvoon (hyvä on yli 40 %) ja toimialan tietoon 60,4 %. Vertailuyritysten omavaraisuusaste on ollut Yritys X:n omavaraisuutta korkeampi koko tarkastelujaksolla 2009 – 2013.

KUVIO 10. Omavaraisuusaste

Yritys X:n suhteellinen velkaantuneisuus 6,0 – 33,6 % on tarkastelujaksolla hyvä verrattuna Yritystutkimus ry:n ohjearvoon, joka on hyvä ollessaan alle 40 %. Toimialatietoihin verrattuna yrityksen suhteellinen velkaantuneisuus on koko ajan laskenut vuoteen 2012 asti, tosin nousten hieman 2013 yrityksen siirtyessä uusiin toimitiloihin. Vertailuyritysten tietoja suhteellisesta velkaantumisesta ei ollut käytettävissä.

KUVIO 11. Suhteellinen velkaantuneisuus (%)

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän työn tarkoitus oli selvittää Yritys X:n kannattavuutta tarkastelujaksolla 2009 – 2013. Käytettävissä oli Yritys X:n tilinpäätöstiedot viideltä vuodelta ja niiden pohjalta laskettiin kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja. Tunnusluvut on valittu sen perusteella, että vertailuyrityksiltä on löytynyt vastaava tieto. Tunnuslukuja verrattiin Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin, valittujen saman kokoluokan lähialueiden vertailuyritysten ja toimialan arvoihin. Yrityksen omistajan lisäksi on kolme työntekijää, joten se katsotaan tilastokeskuksen määritelmän mukaan pk-yritykseksi. Vastaavasti EU:n lainsäädännön mukaan Yritys X määritellään mikroyritykseksi. Virtasen (2010) tutkimuksen mukaan pienen yrityksen tilinpäätöksen oikaisuille ei ole tunnuslukujen ennustekykä parantavaa vaikutusta. Samoin Vilkkumaan (2010, 43) mukaan satunnaisten erien sekä tuloslaskelman ja taseen oikaisuille on pieni vaikutus, joten ne voidaan jättää tekemättä pienimmissä yrityksissä. Yritys X katsotaan siis tässäkin mielessä pieneksi yritykseksi, joten tilinpäätöstietoja ei ole lähdetty oikaisemaan.

Yritys X:n kannattavuuden tunnuslukujen tarkastelussa havaitaan niiden olevan parempia verrattuna Yritystutkimus ry:n ohjearvoihin ja toimialan tietoihin. Yrityksen liikevaihto on noussut 41 % vuodesta 2009 vuoteen 2013. Käyttökateprosentti on kasvanut samanaikaisesti kolme prosenttiyksikköä ja liikevoittoprosentti 6,5 prosenttiyksikköä.

Maksuvalmiuden tunnusluvuista quick ratio on current ratiota lyhytaikaisemman maksuvalmiuden mittari. Tunnusluku antaa kuvan yrityksen maksuvalmiudesta taseen laatimispäivänä. Yritys X:n toimialaan eivät kuulu varastot, joten current ratiota laskettaessa rahoihin ja saamisiin ei voida lisätä varastoja. Quick ratio ja current ratio -tunnusluvut ovat siis tässä tapauksessa samat, mutta ohjearvot ovat hieman erilaiset. Maksuvalmiuden voidaan todeta olleen hyvä koko tarkasteluajan, koska se on ollut yli yhden. Yritys selviää tällöin lyhytaikaisista velvoitteistaan hyvin.

Myyntisaamisten kiertoaika 34 - 43 pv on ollut hieman korkeampi verrattuna toimialan vastaaviin arvoihin (26 - 28 pv). Ero ei ole merkittävä, mutta voi vaikuttaa pitkän aikaa jatkuessaan yrityksen maksuvalmiuteen negatiivisesti. Tämän tunnusluvun arvoihin saattaa liittyä myös ongelma, kun liike-

vaihto muuttuu, tunnusluvun arvo myös muuttuu, vaikka asiakkaiden maksukäyttäytyminen ei muuttuisikaan. (Niskanen & Niskanen 2003, 124.)

Vakavaraisuuden tunnuslukujen osalta voidaan todeta, että vuoden 2012 Yritys X:n omavaraisuusaste on ollut hyvä. Muina tarkastelujakson vuosina se on ollut tyydyttävä ja vuonna 2009 heikko. Suhteellinen velkaantuneisuus on laskenut tasaisesti tarkastelujaksolla 2009 – 2012, joskin vuonna 2013 se on hieman noussut. Liikevaihdon noustessa on Yritys X pystynyt lyhentämään pitkäaikaista lainaansa. Suhteellisen velkaantuneisuuden pienetessä Yritys X:n rahoitusrakenteeseen liittyvä riski on pienentynyt. Kun yrityksellä on alhainen suhteellinen velkaantuneisuus, on yrityksellä vähän velkaa suhteessa liikevaihtoon.

Yritys X:n hyvä kannattavuus on terveyskolmion (kuvio 1) mukaisesti yrityksen tärkein toimintaedellytys, jolloin yritys tarvitsee vähemmän ulkoista pääomaa ja kykenee selviämään jokapäiväisistä mak-suistaan. Kannattavuus siis vaikuttaa positiivisesti vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Yritys X on hyvässä kunnossa ja taloudellisten tunnuslukujen perusteella sen tulevaisuuskin näyttää valoisalta. Tämä tietenkin edellyttäen, ettei lainsäädännön tai muun toimintaympäristön muuttuminen koettele yrityksen kannattavan toiminnan edellytyksiä liikaa.

10 POHDINTA

Liiketalouden taloushallinnon opintojen myötä opinnäytetyön aiheeksi löytyi yrityksen tilinpäätösanalyysin tekeminen. Uuden asian tutkiminen vaati aikaa ja perehtymistä asiaan. Yrityksen tunnuslukujen laskemisen lisäksi tarvittiin tietoa tunnuslukujen tulkinnasta. Sitä löydettiin alan kirjallisuudesta ja vastaavista opinnäytetöistä.

Yritys X:n omistajan haastattelun myötä saatiin tietoa yrityksestä ja tilinpäätöstiedoista ja myös tieto, ettei yritykselle oltu aiemmin tehty tunnuslukuanalyysia. Aiheen teoretietoa haettiin luotettavista ammattikirjallisuuden lähteistä, opintomateriaaleista, kirjastoista ja internetistä. Yrityksen viralliset tilinpäätöstiedot saatiin muutaman muistutuksen jälkeen työstettäväksi. Opinnäytetyön tekeminen vaatii kypsyttelyä ja asioiden miettimistä. Siksi sille oli varattava riittävästi aikaa.

Aluksi teoriaosaan kirjoitettiin useita kannattavuuden, maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden tunnuslukutietoja ja laskukaavioita. Opinnäytetyön ohjaajan neuvon mukaan vähennettiin tunnuslukuja ja lopulta otettiin huomioon vain sellaiset tunnusluvut, joista löytyi tietoa myös vertailuyrityksiltä ja toimialatiedoista. Sijoitetun pääoman tuotto prosenttia ja oman pääoman tuotto prosenttia ei ole laskettu, koska vastaavaa tietoa ei löytynyt vertailuyrityksiltäkään. Sijoitetun pääoman ja oman pääoman teorioosuudet jätettiin kuitenkin opinnäytetyön tekstiosaan, koska ne kuuluvat kannattavuuden tunnuslukuihin.

Teoriaosuuteen jätettiin teksti tilinpäätöstietojen oikaisuista, vaikka tutkimuksista löytyi tieto, ettei pienten yritysten ole tarpeellista tehdä tilinpäätös oikaisuja tunnuslukujen laskemista varten. Virtasen (2010) tutkimuksen mukaan tilinpäätös antaa jo sellaisenaan yrityksen taloudellisesta tilasta niin totuudenmukaisen kuvan, ettei sitä voida enää merkittävästi oikaisuilla parantaa.

Opinnäytetyön valmistumisen yhteydessä yrittäjää haastateltiin yrityksen tunnuslukuanalyysiin liittyen. Yrittäjä kertoo olevansa tietoinen yrityksensä maksusaatavien kiertoaikojen pituudesta ja että ne ovat hieman pidempiä verrattuna toimialalla olevaan tietoon. Maksusaatavien seuranta hän ei ole ehtinyt tekemään kovinkaan paljon ja yleensä vuoden lopussa hän on katsonut tilanteen ja ryhtynyt

tarvittaviin toimiin. Yrittäjä kertoo jo useiden kilpailijoiden pienentäneen maksusaatavien määrää perimällä maksun asiakkaalta jokaisesta käyntikerrasta erikseen. Näin toimien fysioterapialasku ei tunnu niin suurelta maksavasta asiakkaasta. Yritys on joutunut ottamaan lainaa muuttaessaan useamman kerran lyhyen ajan sisällä ja remontoimaan tiloja tarpeiden mukaan. Lisäksi uusia hoitopöytiä ja muita tarvikkeita on pitänyt hankkia. Yrityksen markkinointiin on myös uponnut rahaa, joten omavaraisuusaste on ollut alhainen näiden tapahtumien myötä.

Jatkotutkimusaiheina voisivat olla yrityksen kannattavuuden tutkiminen uusiin toimitiloihin muuton jälkeiselle ajalle, koska muuttuvat kustannukset ovat lisääntyneet. Lisäksi voisi tutkia yrityksen kannattavuutta, jos toimeksiantaja päätyisi muuttamaan yrityksen työntekijät omalla toiminimillään toimiviksi yrittäjiksi samoihin toimitiloihin. Yrityksen budjetointia voisi myös kehittää ja seurantaa parantaa.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut hyvin mielenkiintoinen oppimisprosessi. Myös opinnäytetyön toimeksiantaja saa myös tehdyn tutkimuksen avulla hyvän käsityksen yrityksensä kannattavuudesta ja voi tunnuslukuanalyysin perusteella kehittää toimintojaan haluamaansa suuntaan.

LÄHTEET

Andersson, J-O., Ekström, C. & Gabrielsson, A. 2001. Kannattavuussuunnittelu ja –laskenta. 3. uudistettu painos. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Euroopan komissio 2014. Pk-yrityksen määritelmä. Viitattu 28.9.2014,
http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_fi.htm

Eklund, I. & Kekkonen, H. 2011. Toiminnan kannattavuus. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Eklund, I. & Kekkonen, H. 2014. Kannattavuuslaskenta ja hinnoittelu. 1.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Holopainen, T. 2013. Yrityksen perustamisopas: Käytännön perustamistoimet. 22. uudistettu painos. Jyväskylä: Asiatieto Oy.

Ihantola, E-M., Leppänen, P., Kuhanen, H. & Sivonen, I. 2008. Yrityksen kirjanpito – perusteet ja sovellusharjoitukset. 2., uudistettu laitos. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Ikäheimo, S., Laitinen, E., Laitinen, T. & Puttonen, V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasa: Vaasan Yritysinformaatio Oy.

Järvenpää, M., Länsiluoto, A., Partanen, V. & Pellinen, J. 2010. Talousohjaus ja kustannuslaskenta. 1. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Karikorpi, O. 2012. Raha ratkaisee: Yritystalous tutuksi. 2., tarkistettu painos. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Kallunki, J-P., Lantto, A-M. & Sahlström, P. 2008. Tilinpäätösanalyysi. Hämeenlinna: Talentum Media Oy.

Kirjanpitoasetus 30.12.1997/1339

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Kotro, M. 2007. Yrityksen kannattavuus ja rahoitus: Aloittavan ja pk-yrityksen näkökulma. 1. painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Laakso, T., Laitinen E.K. & Vento, H. 2010. Uhkaava maksukyvyttömyys ja onnistunut yrityssaneeraus. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Leppiniemi, J., Leppiniemi, R. & Kisanlahti, T. Hyvä tilinpäätöskäytäntö, päivitys 2013, 9 luku. Helsinki: Talentum Media Oy. Viitattu 21.9.2014,
[http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/HADBGXGTBF#kohta:2.\(\(20\)TILINP\(\(c4\)\(\(c4\)T\(\(d6\)S\(\(20\)JA\(\(20\)TOIMINTAKERTOMUS\(\(20](http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/HADBGXGTBF#kohta:2.((20)TILINP((c4)((c4)T((d6)S((20)JA((20)TOIMINTAKERTOMUS((20)

Leppiniemi, J. & Kisanlahti, T. Liikekirjanpito, päivitys 2014, 2 luku. Helsinki: Talentum Media Oy. Viitattu 22.9.2014,
[http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/BADBGXGTBF#kohta:9.\(\(20\)TILINP\(\(c4\)\(\(c4\)T\(\(d6\)S\(\(20\):\(Tuloslaskelma\(\(20](http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/BADBGXGTBF#kohta:9.((20)TILINP((c4)((c4)T((d6)S((20):(Tuloslaskelma((20)

Lindfors, H. & Syvänperä, O. 2010. Pk-yrityksen budjetointi ja raportointi: käytännönläheisesti. 3., uudistettu painos. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari/Helsingin Kamari Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2013. Yritysrahoitus. 7., uudistettu painos. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Salmi, I. 2010. Mitä tilinpäätös kertoo? 4. – 6. painos. Edita Publishing Oy.

Sanakirja taloustermeille, e-conomic. 2014. Viitattu 12.8.2014,
<http://www.e-conomic.fi/kirjanpito-ohjelma/sanakirja/kriittinen-piste>

Seppänen, H. 2011. Yrityksen analysointi ja tilinpäätös. Hämeenlinna: Helsingin seudun kauppamari/Helsingin Kamari Oy.

Suomen Asiakastieto Oy. Taloustiedot-raportti. Viitattu 19.10.2014,
<http://www.asiakastieto.fi/web/fi/verkkokauppa/riskienhallinnan-palvelut/taloustiedot>

Suomen fysioterapia- ja kuntoutusyrietykset FYSI ry. Viitattu 9.11.2014, <http://www.fysi.fi/fysiry/yhdistys>

TEM toimialapalvelut. Viitattu 9.11.2014,
http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2165/Terveyspalvelut_joulukuu_2011.pdf

Tilastokeskus. Tietoa tilastoista, käsitteet ja määritelmät. Viitattu 28.9.2014,
http://www.stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html

Toimeksiantajan haastattelu 26.6.2014 ja 16.11.2014.

Tomperi, S. 2011. Kehittyvä kirjanpito. 13., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tomperi, S. 2012. Käytännön kirjanpito. 20., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tomperi, S. 2013. Yrityksen taloushallinto 3: Kannattavuus- ja kustannuslaskenta. 8., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Tomperi, S. 2013. Yrityksen taloushallinto 1: Kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteet. 10., uudistettu painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Vilkkumaa, M. 2010. Yrityksen menestyksen mittarit: Tunnusluvut, yrityksen hinnan määrittäminen & tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Yrityskirjat Oy.

Virtanen, V. 2010. Tilinpäätösosoikaisujen vaikutus tunnuslukujen kykyyn ennustaa maksuhäiriöitä suomalaisissa pk-yrityksissä. Viitattu 19.10.2014,
http://epub.lib.aalto.fi/en/ethesis/pdf/12377/hse_ethesis_12377.pdf

Yritystutkimus ry. 2013. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9, korjattu laitos. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

**YRITYSTUTKIMUS RY:N KULULAJIKOHTAISEN OIKAISTUN
TULOSLASKELMAN KAAVA**

LIITE 1

LIIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot

+

LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT YHTEENSÄ

Aine- ja tarvikekäyttö

Ulkopuoliset palvelut

+

Henkilöstökulut

+

Laskennallinen palkkakorjaus

+

Liiketoiminnan muut kulut

+

Valmisteveraston lisäys/vähennys

-/+

-

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot

-

Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä

-

Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

-

LIIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista

+

Muut korko- ja rahoitustuotot

+

Korkokulut ja muut rahoituskulut

-

Kurssierot

+/-

Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset

-

Välittömät verot

-

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot

+

Satunnaiset kulut

-

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/vähennys

-/+

Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys

-/+

Laskennallinen palkkakorjaus

+

Käyvän arvon muutokset

+/-

Muut tuloksen oikaisut

+/-

TILIKAUDEN TULOS

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä**Leasingomaisuus****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****Vastaavaa yhteensä****OMA PÄÄOMA**

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi-, vara- ja arvonkorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä**Oman pääoman oikaisut****Oikaistu oma pääoma yhteensä****VIERAS PÄÄOMA**

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä**Laskennallinen verovelka****Pakolliset varaukset****Leasingvastuut**

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä**Oikaistu vieras pääoma yhteensä****Vastattavaa yhteensä**